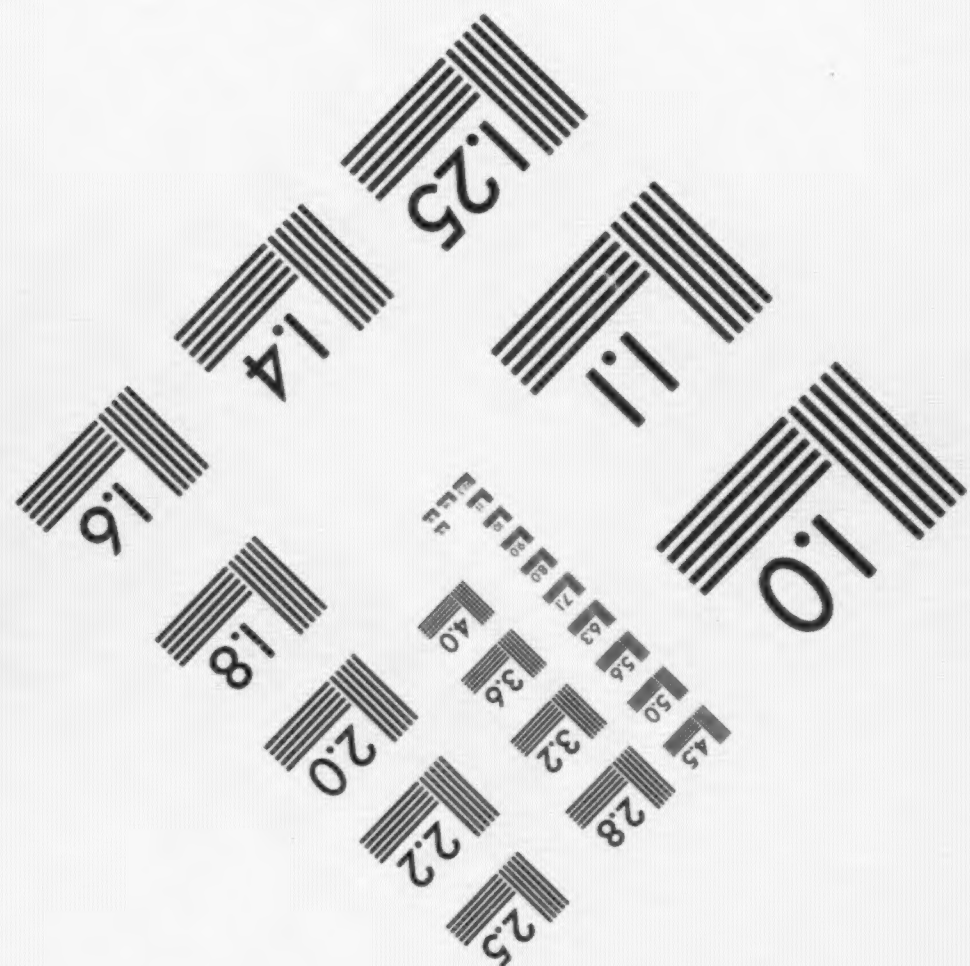
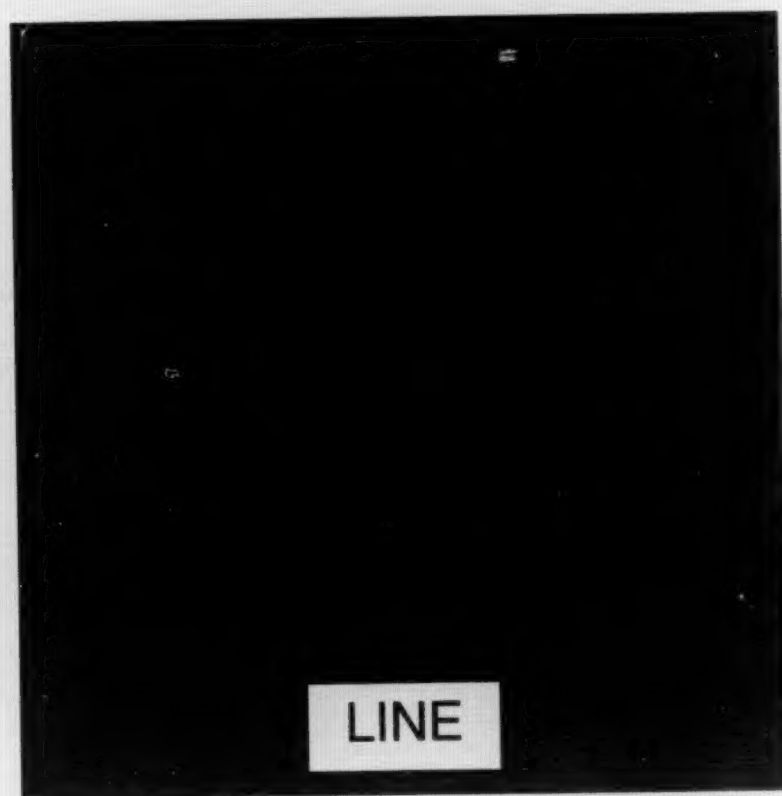
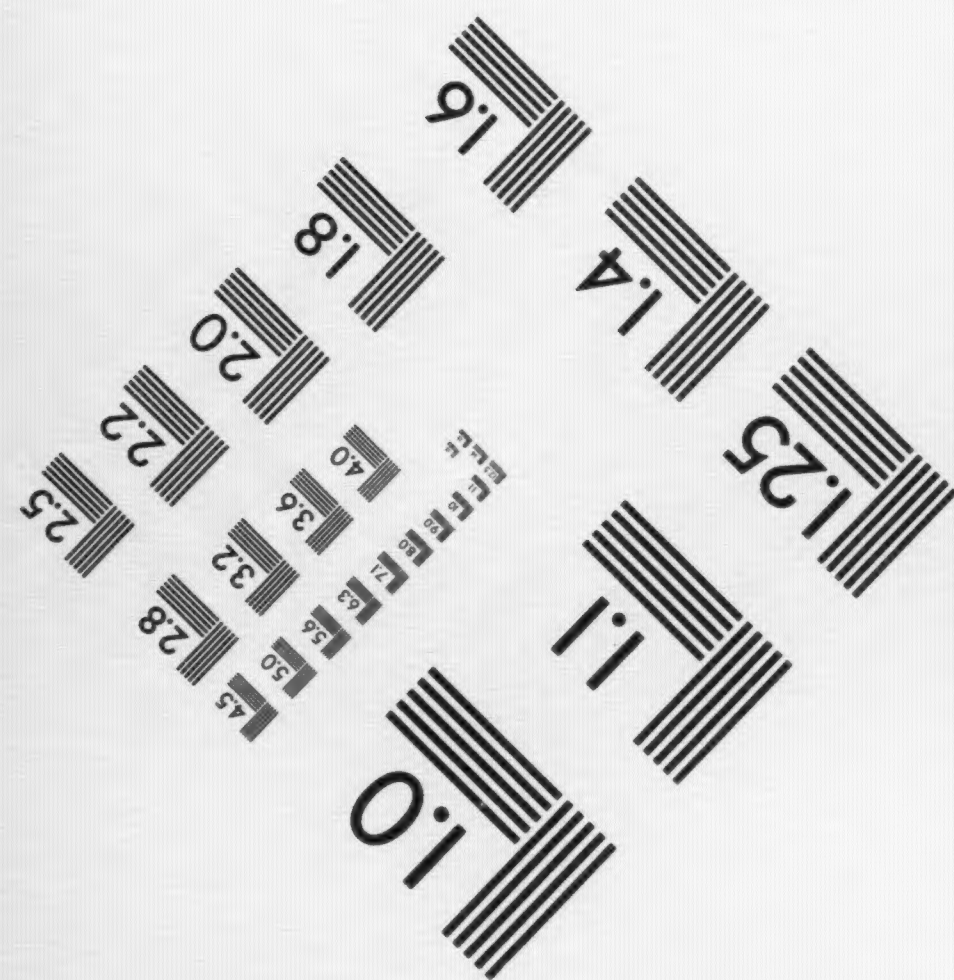
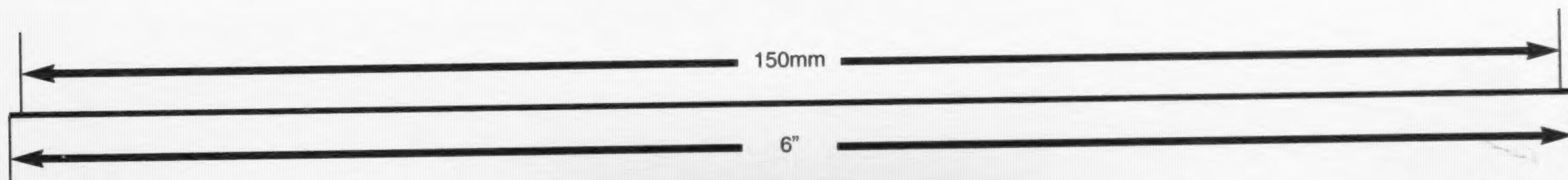
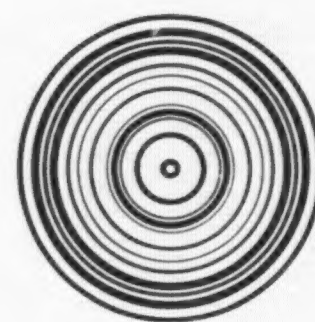
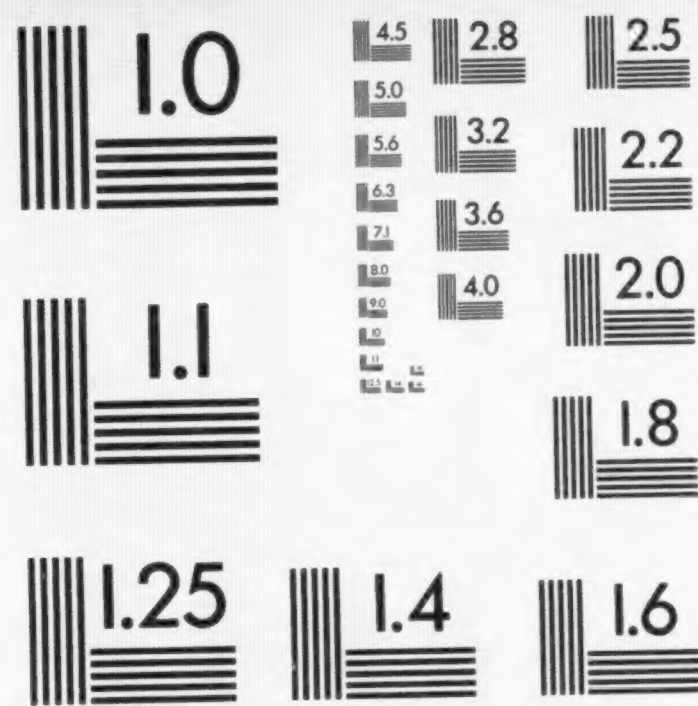
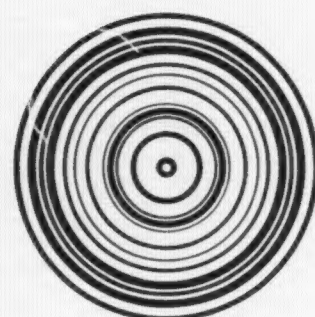
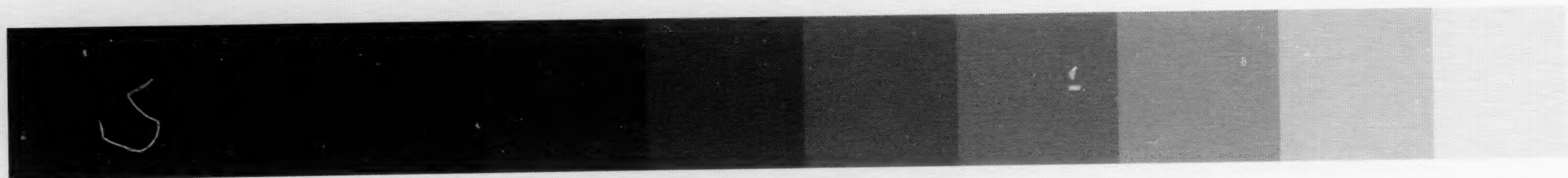
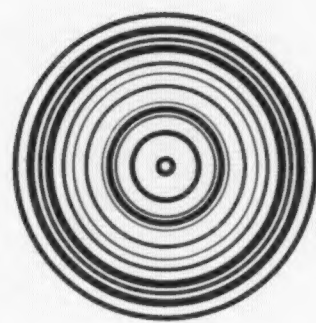
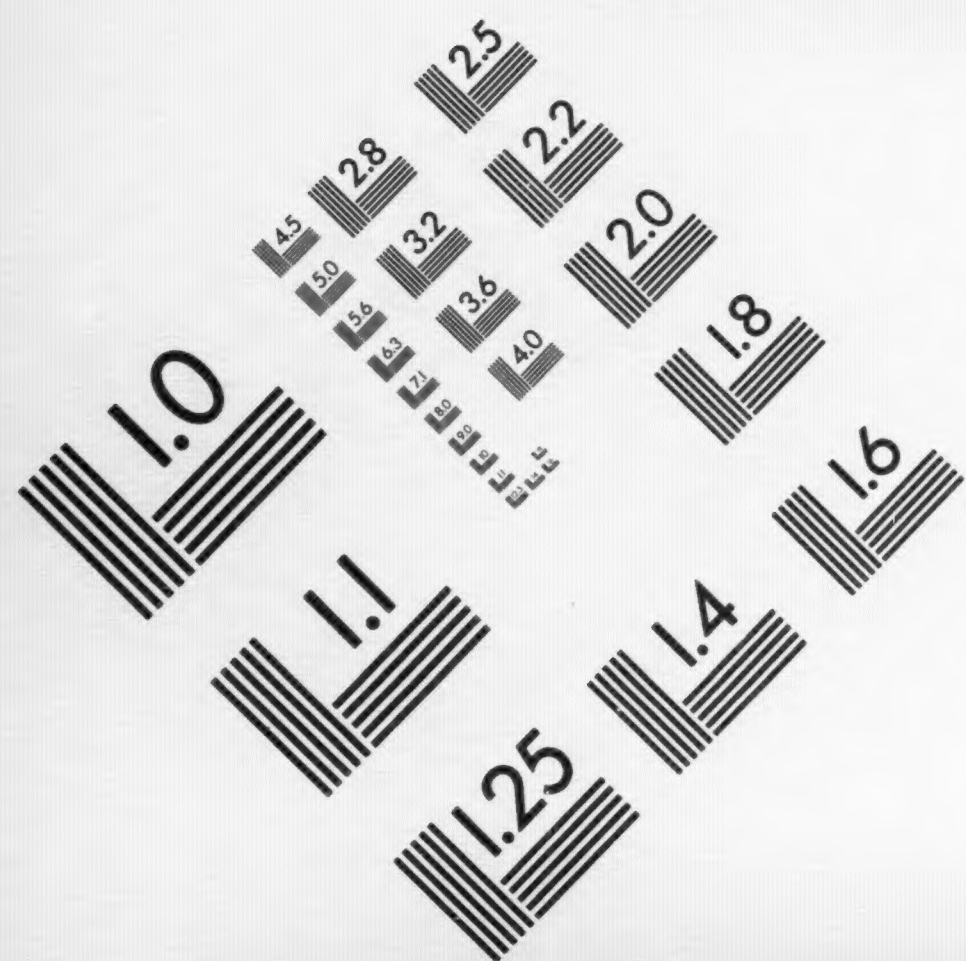

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 © Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

THE JOURNAL OF THE

AMERICAN MEDICAL ASSOCIATION

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-20004-1881.16

Raskin, Rae (Rosenthal)

**Motl's tsaytn: drame in 4
aktn.**

Nyu-York, [1935].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1881.16

Raskin, Rae (Rosenthal)

Motl's tsaytn : drame in 4 aktn.

Nyu-York : Teater, [1935]

70 p.: port. ; 23 cm.

1. Yiddish drama.—lcsh
- I. United States-New York-New York

ID: NXYH00-B6177
CALL #: 106201

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X 10.0

רעי ראסקין

מאמל'ם ציימן

106201

2

מאַטל'ס צייטן

דראַמע אין 4 אַקטן

פֿון

רעי ראסקין

•

פאַרלאַג „טעאַטער“

ניו-יאָרק

חיי קינד,
חיי איינציגן זון יורזש'ן.
געוויידמעט.

Copyright, 1935
by
RAE RASKIN

אויפצופירן פארבאטן
אן דער דערלויבעניש
פון מחבר.

Published by
"THE THEATRE"
New York
1935

490
THE ASTORIA PRESS
61 E. 4th St., N. Y.

1870/1871

מאַטל'ס צייטן

פערזאנען

דוד ריבאקאוו, א ציוניסטישער
אנימא בינדער, שפעטער — ריבאקאוו
ביילקע — שפעטער בעללא

מאטל

פיליפס

דער מאלער בראניטש

דער שרייבער גראסמאן

דער אקטיאר סמאליו

סימקין, א שטענדיגער לעזער

לעוואנטשיק, א דיכטער

מיסס בענדערסן

א וועיטער

א הער

א דאמע

א טרענער

א מאמע

א טאכטער (רזשוליעט)

ערשטער באאמטער

צווייטער באאמטער

דאקטאר

יונגער פאטער

יונגע מוטער

פארבייניער, טרענער, פאסאזשירן, אמבולאנס-טרייבער,
וועיטערס, יונגעלייט, מידלעך און אנדערע קאפע-באזוכער
פלאץ — ניו יארק אין אונזערע טעג

צווישן ערשטן און צווייטן אקט ניט אוועק א יאהר. צווישן צווייטן
און דריטן — דריי יאהר. צווישן דריטן און פערטן —
בלויז עטלעכע וואכן.

ערשטער אקט

א ווינקל אין קראטאנא-פארק. פון דערווייטנס זעהן זיך באלויכטענע
אפארטמענט-חיווער. ערגעץ, אין הינטערגרונט, לויפן פארביי אויטאמא-
בילן. פון צייט-צו-צייט דערשטאגט זיך דער רוש פון דער גרויסער
שטאט.

אויף א באנק זיצט א יונגע מוטער און וויגט מיט'ן פוס א קינדער-
וועגלע. זי איז אומרוהיג. זי קוקט מיט דערווארפונג אין דער ריכטונג
פון דער באן-סטאנציע.

עס באווייזט זיך מאטל — א גרויסע, אומגעלומפערטע געשטאלט,
אפגעריסן און באוואקסן.

די יונגע מוטער דערשעקט זיך און טוליעט צו זיך דאס וועגלע.
מאטל שמעקט איהר ארויס די צונג, לאזט ארויס עטלעכע ווילדע קלאנגען,
ענלעך צו א געלעכטער און פארשווינדט הינטער די קוסמעס.

עס גייען פארביי עטלעכע ארבייטער-מענער און ארבייטער-פרויען
אויפ'ן וועג אהיים פון דער סטאנציע.

צולעצט באווייזט זיך דער יונגערמאן, אויף וועלכן זי האט געווארט.

יונגע מאמע (אן אויפגערעגטע): ענדלעך . . . פארוואס
אזוי שפעט? . . . איך האב זיך שוין געשראקן . . . וואס האט
פאסירט? . . .

יונגער טאטע (מיט ליבשאפט): גארנישט, פייגעלע מיינס,
גארנישט. דער „טרעין" האט זיך פארהאלטן און איז געבליבן
שטין אויף גאנצער פערציג מינוט. ס'איז דאך דער „סאבוועי"!

וואָס פאַרשטייטו דען ניט? אזויפיל מענטשן (ער קושט זי צערטלעך). קום, מיין לעבן, איך בין הונגעריג!...

יונגע מאמע: אזויפיל „האַלד-אַפּס!... קידנעפערס!... איך האָב זיך געשראָקן... יא, קום. (ער קוקט אַרײַן מיט צערט לעבקיט אין וועגעלע און הויבט עס אָן צו שטופן מיט איין האַנט. מיט דער אנדערער האַנט נעמט ער אַרום די יונגע מאַמע. די גליקלעכע פאַמיליע לאָזט זיך אַוועק אין דער ריכטונג פון די אַפּאַרטמענט הייזער. זיי באַגעגענען זיך מיט אַן אנדער פּאַרל — דוד ריבאַקאָוו און פּרײַלין אַניטאַ בינדער. אַניטאַ בלייבט שטײַן אױף אַ מאָד מענט, קוקט זיך אום אױפֿן קינדער-וועגעלע. גיט אַ זיפּץ און פּאַלגט ווייטער נאָך ריבאַקאָוו.)

ריבאָקאָוו: לאָמיר זיך דאָ צוועצן. דאָ וועלן מיר קאָנען אומגעשטערט פאַרטוועצן אונזער געשפּרעך.

(זי זעצט זיך אַוועק אױף דער באַנק און קוקט נאָך אַלץ אין דער ריכטונג פון דער פאַרשוואונדענער גרופּע.)

אַניטאַ (צעשמרײַט): יא, לאָמיר רײַדן... איהר רעדט אזוי אינטערעסאַנט... (זיפּצט).

ריבאָקאָוו: איהר מיינט דאָס טאַקע ערנסט? אַניטאַ (נאָך אַלץ צעשמרײַט): ערנסט? יא, געוויס, ערנסט... ווי קאָנט איהר דען צווייפלען?

ריבאָקאָוו: אזוי... הם!... הערט, אַניטאַ, איך האָב אייך שוין עטלעכע מאָל געוואָלט פרעגן. (זי ווערט אויפּמערקזאַם). ווייסט איהר כאַטש אַלײַן, ווי גוט איהר ווירקט אױף מיר? איך מיין, פאַרשטייט איהר, וואָס איהר טוט פאַר מיר?...

אַניטאַ: איך — פאַר אייך? וואָס טו איך דען? וואָס מיינט איהר?

ריבאָקאָוו: איהר ווייסט גאָרניט? איהר פרעגט נאָך? הייסט דאָס, אַז איהר טוט דאָס אַלץ אומבאַוואוסט — גלאַט אזוי? אָה, וואָס פאַר אַ גליק, וואָס פאַר אַ גליק!...

אַניטאַ: איך בעט אייך... וואָס איז מיט אייך? ערקלערט מיר... איך פאַרשטיי קיין אײַן וואָרט ניט...

ריבאָקאָוו (נעמט זי אָן בײַ דער האַנט און קוקט אױף איהר מיט פאַרגעטערונג): יא, אַניטאַ, איך וועל אייך דערקלערן. אָבער צוערשט וויל איך אייך דאַנקען... (ער קושט איהר האַנט). איך דאַנק אייך, איך דאַנק אייך, אַניטאַ, פאַר אַלץ — פאַר דעם מוט וואָס איהר גיט מיר צו, פאַר דער גוטשקייט, מיט וועלכער איהר באַשענקט מיך. איך וויל אייך איצט זאָגן, אַז אױב איך רײַד אינטערעסאַנט, זענט איהר אין דעם שולדיג... יא, איהר! איהר רופט אין מיר אַרויס דאָס בעסטע, וואָס איך פאַרמאָג נאָך...

(ווערט ווידער טרויעריג. פאַרטראַכט זיך).

אַניטאַ (מיט אַ פּרײַלעכן שמויכל): איז דעריבער זיפּצט איהר אזוי שווער און טרויעריג? אױב אייך איז גוט מיט מיר, דאַרפט איהר דאָך זיין פּרײַלעך? יא? צי ניין?...

ריבאָקאָוו (נאָך אַלץ פאַרוואַרגט): יא, געוויס, איך זאָג דאָך אייך, אַז מיר איז גוט מיט אייך... אַז איך גלייב זיך אין אייער געזעלשאַפט מער פאַר אַלץ אין דער וועלט.

אַניטאַ: איז דאָס אַ געוויינלעכער מענערשער קאָמפּלימענט, אָדער עפּעס מעהר? הערט, ריבאַקאָוו, איהר ווייסט, אַז איהר האָט מיר נאָך קיינמאָל קיין קאָמפּלימענט ניט געמאַכט? דאָך ווייס איך, אַז איך געפּעל אייך.

ריבאָקאָוו: יא, איהר געפּעלט מיר, אַניטאַ... ס'איז אמת — איהר געפּעלט מיר...

אַניטאַ (שפּילעוודיג): זעהר?

ריבאָקאָוו (ערנסט און שעמעוודיג): יא, זעהר, זעהר שטאַרק.

אַניטאַ (אַנטשלאָסן): און איך ווייס אױך, אַז איהר וואָלט געוואָלט, איך זאָל מיט אייך חתונה האָבן. אמת?

ריבאָקאָוו (לײַדנשאַפּטלעך): יא, ס'איז אמת. פון וואָנעט ווייסט איהר דאָס? האָב איך אייך שוין דען אַמאָל געזאָגט וועגן דעם? ניין, ווי אזוי האָב איך דען געקאָנט זאָגן, אַז איך האָב ביז היינט נאָך אַלײַן וועגן דעם ניט געוואוסט?!... (ער פאַרטראַכט זיך).

אני וטא : וואס איך מין ? איך מין, אז ווען א יונגערמאן האלט דאס פאר אזא שוועריקייט, ווי קאן מען פון איהם דערווארטן גרעסערע קרבנות אין א צייט פון קריזיס ? אלצדינג טרעפט זיך דאך אין פארהייראטן לעבן !...

ריבאקא וו (מונטער) : אה, אויב אזוי, אויב וואס איז איהר מאם פון טיפע געפילן — בין איך איך גרייט צו פאלגן אפילו קיין ווייט־פלעגס, קיין האבאקען, צום סוף פון דער וועלט !... (ביידע לאכן און האלטן זיך ביי די הענט. זיי שווייגן א וויילע).

ריבאקא וו (ערנסט, גערימט) : אניוטא ! טייערע, טייערע אניוטא !... ווען איך גיב נאך א טראכט, אז איהר האט אנדערע מענער אפגעזאגט און מיר האט איהר ניט אפגעשטויסן פון זיך, פיל איך זיך אזוי גליקלעך, אזוי אומגעהויער גליקלעך !... פארוואס קומט דאס מיר ?... זאגט, אניוטא, בין איך דען ווערט אזא גליק ? !...

אני וטא : דעם אמת זאגענדיג, האב איך קיין דירעקטן הייראטס פארשלאג פון קיינעם ניט געהאט. איהר זייט געווען דער ערשטער וואס האט מיר גאנץ באשטימט געפרעגט, צו איך וויל ווערן אייער פרוי. מיינע אנדערע פארעהרער האבן די פראגע כמעט געשטעלט. יעדעס מאל, ווען מ'האט געהאלטן דערביי, האט אונז עפעס איבערגעשלאגן. שולדיג איז אין דעם פריער פאר אלץ דאס ניוי־ארקער לעבן... אזויפיל מענטשן אומעטום... און די סאבוועיס, די עלעווייטאָרס, די אויטאָמאָבילס... גראד אינמיטן פון דעם אינטימסטן געשפרעך דארף מען נאך אריבערגיין א גאס און זיך היטן פאר אן אויטאָמאָביל... אָדער מען ווארט אויף דער סטאנציע אין סאבוועי, מען רעדט אזוי געמיטלעך — אָט, אָט דעררעדט מען זיך שוין צו עפעס... קומט אָן דער טריין און...

ריבאקא וו (מונטער) : אה, אויב אזוי, אויב וואס איז איהר מאם פון טיפע געפילן — בין איך איך גרייט צו פאלגן אפילו קיין ווייט־פלעגס, קיין האבאקען, צום סוף פון דער וועלט !... (ביידע לאכן און האלטן זיך ביי די הענט. זיי שווייגן א וויילע).

ריבאקא וו (ערנסט, גערימט) : אניוטא ! טייערע, טייערע אניוטא !... ווען איך גיב נאך א טראכט, אז איהר האט אנדערע מענער אפגעזאגט און מיר האט איהר ניט אפגעשטויסן פון זיך, פיל איך זיך אזוי גליקלעך, אזוי אומגעהויער גליקלעך !... פארוואס קומט דאס מיר ?... זאגט, אניוטא, בין איך דען ווערט אזא גליק ? !...

אני וטא : דעם אמת זאגענדיג, האב איך קיין דירעקטן הייראטס פארשלאג פון קיינעם ניט געהאט. איהר זייט געווען דער ערשטער וואס האט מיר גאנץ באשטימט געפרעגט, צו איך וויל ווערן אייער פרוי. מיינע אנדערע פארעהרער האבן די פראגע כמעט געשטעלט. יעדעס מאל, ווען מ'האט געהאלטן דערביי, האט אונז עפעס איבערגעשלאגן. שולדיג איז אין דעם פריער פאר אלץ דאס ניוי־ארקער לעבן... אזויפיל מענטשן אומעטום... און די סאבוועיס, די עלעווייטאָרס, די אויטאָמאָבילס... גראד אינמיטן פון דעם אינטימסטן געשפרעך דארף מען נאך אריבערגיין א גאס און זיך היטן פאר אן אויטאָמאָביל... אָדער מען ווארט אויף דער סטאנציע אין סאבוועי, מען רעדט אזוי געמיטלעך — אָט, אָט דעררעדט מען זיך שוין צו עפעס... קומט אָן דער טריין און...

ריבאקא וו (מוט באגייסטערונג) : לאנג לעבן זאל דער סאָב־וועי ! אזעלכע נאָראַנים, אייערע פארעהרער, זאלט איהר מיר מוחל זיין. קיין בעסערן פלאץ פאר ליבע־געשפרעכן האבן זיי שוין ניט געקאנט אויסקלייבן ? האב איך איך דערפאר גע-

ריבאקא וו (פארלויפן) : גאט מיינער ! ווי קאנט איהר שפאסן אין אזעלכע ערנסטע מאמענטן ? !...

אני וטא : אז איך שפאס גארנישט... איך מין עס גאנץ ערנסט !... איך מוז איך זאגן, אז נאך אנדערע מענער פאר איך האבן געזוכט צו געווינען מין ליבע. איינעם פון די צוויי, וואס האבן מיר אויסגעוויזן צו זיין שטארק פארליבט, בין איך שוין געווען גרייט צו אסעפטירן... איך האב זיי אָבער ביידן פארטריבן : איינעם נאך דעם אנדערן... בלויז פאר דער איינציגער אורזאך — זיי האבן זיך געקרימט, ווען עס פלעגט קומען צו דער באגלייטונג קיין ברוקלין...

ריבאקא וו : איך פארשטיי נאך אלץ ניט וואס איהר מיינט.

בראכט אין א ווינסעלע, וואו קיינער קאן אונז נישט שטערן... א, טיערע, ליבע אניוטא! ... (ער וויל זי ארומנעמען. עס באווייזט זיך מאטל. אניוטא דערזעט איהם איבער ריבאקאו'ס אקסל און שרייט אויף, אפרוקענדיג זיך צום ווייטן עק פון דער באנק).

ר י ב א ק א ו ו : וואס איז? גאט מיינער! (ער קוקט זיך אום). אה, ס'איז דאך מאטל! שרעקט זיך נישט, אניוטא, ס'איז מאטל! (ער שטייט אויף). אנטשולדיגט, איך וועל איהם באלד אוועקשיקן. (ער גייט צו צו מאטל'ען). וואס איז, מאטל? וואס טוסטו דא? גיי אוועק. נישט איצט — שפעטער...

מ א ט ל : איך האב דעך אימעטים געזוכט... איך דארף דריי טולער... ביילעקע נישט נישט... ביילעקע שוין ווידער אהן א דזשאב... ר י ב א ק א ו ו : נו, נוט... נו, נא... גיי! גיירזשע, מאטל. נו? וואס שטייסטו!

מ א ט ל : זעה נאך ווי ער טרייבט מעך? (אנווייזענדיג מיט'ן פינגער אויף אניוטא'ן) ווער איז זי? שוין ווידער א נייע מוזע... ניצע?

ר י ב א ק א ו ו : ניין, מאטל, נישט דאס... דאס איז מיין כלל. איך גיי הייראטן, מאטל.

מ א ט ל : הייראטן? נא סער! הייראטן? נו, און איך? וואס וועט זיין מיט מיר?

ר י ב א ק א ו ו : ס'וועט זיין אלרייט. (אומגעדולדיג). נו, גיי שוין, מאטל, איך בעט דיר — גיי אוועק און באווייז זיך מער נישט... דו הערסט, מאטל? ...

(מאטל ענטפערט נישט. מיט א טרויעריגער מינע, קוקענדיג אלץ אין דער ריכטונג פון אניוטא'ן, רוקט ער זיך אפ אין די שאטנס פון פארק). ר י ב א ק א ו ו : (זעצט זיך צוריק אוועק אויף דער באנק) : ער האט אייך שטארק איבערגעשראקן?

א נ ו י ט א : יא, שטארק, איך קאן נאך אלץ צו זיך נישט קומען... ווער איז ער?

ר י ב א ק א ו ו : מיינער א פריינט...

א נ ו י ט א : (דערשטוינט) : א פריינט? ער... אט דער א?

ר י ב א ק א ו ו : יא, אניוטא, ער איז מיר געטריי, ווי א הונט... ער איז מיר געהענטער, ווי אלע מיינע קאלעגן — די נישט פארנינערס...

א נ ו י ט א : גאט מיינער! ווי קומט איהר נאך צו האבן פאר א פריינט אזא... חיה? ...

ר י ב א ק א ו ו : יא, אניוטא, ריכטיג — א חיה, א חיה! אט טאקע דערפאר איז ער מיין בעסטער פריינט, מיין געהענטסטער חבר, וואס ער איז א חיה, — א ווילדע, געזונטע, פרעכטיגע חיה...

א נ ו י ט א : וואס הייסט?

ר י ב א ק א ו ו : וואס הייסט? דאס הייסט, אז ער פארמאגט נאך אין זיין קערפער א פרישן קוואל פון יענע לעבנס-עלעמענטן, וועלכע איך, דער אינטעליגענט, האב שוין לאנג פארברויכט, פארברענט... איצט שפייז איך זיך מיט זיין ענערגיע, מיט זיין לעבענספרייד...

א נ ו י ט א : ווי אזוי? דאס פארשטיי איך שוין נאך אינגאנצן נישט.

ר י ב א ק א ו ו : (מיט א זיפץ) : איך פארשטיי דאס אליין אויך נישט... קיינער פארשטייט דאס נישט... די וויסנשאפט וועט אונז אמאל קלאר מאכן, ווי אזוי דאס קומט פאר — אט דער פראצעס פון אויסטויש צווישן איהם און מיר... דערווייל ווייס איך אבער גאנץ באשטימט, אז אזא פראצעס גייט אן : ער שעפט פון מיין קערפער יענע עלעמענטן, וועלכע ער דארף האבן פאר זיין ווייטערער אנטוויקלונג און איך נעהם ביי איהם דאס, וואס דארף מיך פארהיטן פון אונטערגאנג... ווער פון אונז ביידן מאכט א בעסערן מסחור, וועט די צייט באווייזן...

א נ ו י ט א : הערט, ריבאקאו...

ר י ב א ק א ו ו : (זערפלעך) : נישט ריבאקאו, נאך דוד...

א נ ו י ט א : יא, דוד... (גלעט איהם די האנט) דאס, וואס איהר האט דא ערשט געזאגט, איז אפשר גוט פאר א פאפולערן ארטיסטל און אייערע לעזער וואלטן פון אזא מעשה געלעקט די פינגער...

אבער מיר ביידע זיינען דאך עפעס געבילדעטע מענטשן... מיר האבן געהערט וועגן כעמיע און פיזיקע און באקטעריעאלאגיע, אלגעמיינע ביאלאגיע. זאגט'זשע מיר, ריב... ניין, דוד, דורך וועלכע וויסענשאפטלעכע פראצעסן קומט פאר אט די אויס-טוישונג פון ענערגיע — צווישן אייך און יענעם גאריללא?...

ר י ב א ס א ו ו : אניוטא, טייערינקע! פריער פאר אלץ מוז איך אייך זאגן, אז איך בין גאר ניט קיין געבילדעטער מענטש. די אלע לימודים, וואס איר דערמאנט, האב איך טאקע אמאל שטודירט, אבער ניט גרינטלעך. איך האב זיי שלעכט פארדייעט און זיי האבן זיך אויסגעמישט אין מיין קאפ אין אזא פלאנטער, אז איך וויל זיך גארניט אנהייבן צו גריבלען אין וויסנשאפטלעכע טעאריעס. פארוואס מען האט מיר אין אוניווערסיטעט געגעבן דעם טיטל דאקטאר דער פילאזאפיע, ווייס איך ביז היינטיגן טאג ניט — דעריבער באנוץ איך זיך טאקע קיינמאל ניט מיט מיין טיטל... כאטש איך וואלט געקאנט קריגן דערפאר מיט פינף דאלאר מעהר פאר אן ארטיקל...

א נ י ו ט א : זע נאך! פארוואס האט איהר מיר ביז איצט קיינמאל ניט געזאגט, אז איהר זייט א דאקטאר? א שאד, וואס מיר לעבן ניט אין דייטשלאנד — דארט וואלט מען מיר נאך דער חתונה גערופן „פרוי דאקטאר!“

ר י ב א ס א ו ו : זארגט זיך ניט, אניוטא, איהר וועט זיך אליין, מיט אייערע אייגענע כוחות דערשלאגן צו דעם דאזיגן טיטל, אויב ער געפעלט אייך אזוי שטארק... איהר שטודירט דאך אין קאלעדזש און איהר האלט שוין מסתמא ביים ענדיגן?

א נ י ו ט א : ביים ענדיגן? ניין, נאך ווייט ניט... אבער דער-ציילט מיר, איהר האט דאך מיר ניט געענטפערט אויף מיין פראגע!...

ר י ב א ס א ו ו : יא, אייער פראגע... דורך וועלכע פראצעסן... איך ווייס ניט... אבער איך פיהל דאס און זע דאס גאנץ בא-שטימט... אפשר זיינען דאס עלעקטראנען, וואס שטראלן ארויס פון אונזער קערפער — איהר האט דאך געהערט וועגן פראצעס

פון עמאנאציע... אפשר גאר אזעלכע גייסטיגע באצילן, כ'ווייס? אזעלכע אומזיכטבארע ווערימלעך, מיט וועלכע מאטל און איך שטעקן זיך אן איינער פון דעם אנדערן...

א נ י ו ט א (אפרוקענדיג זיך פון איהם אביסל) : זעהט בעסער, אז קיין אנדערע ווערימלעך זאלן פון איהם צו אייך ניט פאר-קריכן...

ר י ב א ס א ו ו (מוט א זיפק) : פאר אייך, אניוטא, איז דאס ניט מעהר, ווי א שפאס... ווארט אבער, קוקט זיך צו צו מאטל'ען געהענטער און איהר וועט זעהן, אז איך בין גערעכט. (צוטרילעך) ווען איך האב זיך מיט איהם באקענט, האט ער אפילו קיין צוויי ווערטער ניט געקאנט צוזאמענבינדן... איצט רעדט ער שוין גאנץ גלאט און רעדט אפט קלוגע, אינטערעסאנטע זאכן. מאטל א י ז קלוג, אויסערגעוויינלעך קלוג און דערפאר האלט מען איהם ביי אונז פאר א שטיקל משוגענעם. מען קאן פשוט ניט באגרייפן, ניט צולאזן, אז פון אזא אומגעלומפערטן קערפער זאלן ארויסקומען אזעלכע קלוגשאפטן. (שטילער) איך וועל אייך פארטרויען א סוד, אז גאר ניט זעלטן אנטליי איך אייניגע אידיען פאר מיינע „אריגינעלע“ ארטיקלען פון אט דעם דאזיגן מאטל'ען...

איהר פארשטייט, אניוטא? דאס נאאיווע, דאס ריין-קינדישע, דאס פאלקסטימלעכע, דאס קערענדיגעזונטע — אלץ דאס, וואס אונז, שטאדטישע מענטשן פעהלט — פארמאגט מאטל גאנצע אוצרות.

א נ י ו ט א (ווערט פאראינטערעסירט) : נו, און איהר? וואס פאר ווערימלעך ניט איהר איהם צוריק?

ר י ב א ס א ו ו (טרויעריג) : איך? וואס קאן איך איהם שוין געבן? איך שטעק איהם אן מיט דעם סם, מיט וועלכן איך בין אינגאנצן דורכגעזאפט — מיט דעם סם פון וויסן און פארשטיין אזויפיל זאכן... ער זויגט זיך אריין אין מיר, ווי א פיאווקע און קריגט ארויס פון מיין נשמה דאס פאר מיר אומנויטיגע,

אפגענויטע — די אלע עלעמענטן, וואס טויטן אפ מיין ענערגיע און פארטומלען מיינע אינסטינקטן.

מיין ביסל סם פארגיפטעט אבער ניט מאטל'ען, נאך פאר קערט — עס רודערט אויף אין איהם די נאך ניטדערוואכטע פעהינקייטן, עס סטימולירט איהם צום טראכטן, צו גייסטיגער אנטוויקלונג.

א נ י ו ט א (אומרוהיג): וואס-זשע? איהר זעהט זיך עפעס אפט מיט אייער פריינט?

ר י ב א ק א ו ו: איך ווייס ניט, איך האב ניט באמערקט. ער איז שטענדיג דא ערגיץ ניט ווייט פון מיר, ער לויפערט איבער מיר, ער היט מיך אפ, ווי א געטרייער הונט... איך בין זיכער, אז ער איז איצט אויך ערגיץ דא, ניט ווייט, כאטש איך האב איהם פארטריבן... אט איז ער טאקע!...

(מאטל באווייזט זיך מיט ביילקע'ן. ביילקע איז א טיפישע אידישע דינסט-מויד. קורץ און קיילעכדיג, מיט צעפאטעלטע האר און נאכר לעסיגער קליידונג. עס פעהלט איהר א פאדערשטער צאן אין מויל).

א נ י ו ט א (צושראקן): יא... דאס איז ער... און ווער איז זי?

ר י ב א ק א ו ו: דאס איז ביילקע, זיין מויד... אנטשולדיגט!... מאטל רופט זי אזוי... איך מיינ, ביילקע איז זיין פריינדיג... זי איז א דינסט-מוידל... טוט הויז-ארבייט און פארדינט צו ביסלעך, נאך מאטל נעמט ביי איהר אוועק אלץ, וואס זי פאר-דינט. (מאטל און ביילקע שמעלן זיך אפ פון דערווייטנס).

מ א ט ל (צו ביילקע'ן): גיי צו, קוק זי אן, די כלה זיינע... גלויבסט נאך אלץ ניט? ... ער אליין האט מיר געזאגט...

ב י י ל ק ע: נו? און זיין מוסינקע האט ער שוין פארגעסן? ער האט זי דאך אזוי ליב געהאט...

מ א ט ל: וואס איז דער מער מיט דער מוסינקע? ... נעווער מיין! ... ער קאן די אויך ליב האבן... דו פארלאז זיך נאך אויף מיין דוד'ן — אף וואאבער איז ער שוין נאך א מבין...

ב י י ל ק ע: נו, זאג איהם, מאטל... זאג איהם וועגן מיר... איך האב מורא... איך קאן ניט...

מ א ט ל (קומט צו נעחענטער צו דער באנק): סעי, דוד... ביילקע זאגט, זי וויל ווידער בא דיר דינען... זי וויל דאאן כלה פאר א מיסעס. זי האט פאר דאאן ערשטער מיסעס געארבעט... זי וויל פאר דאאן צווייטער מיסעס ארבעטן...

ד ו ד (שמייכלט גוטמוסיג): איהר הערט, אניוטא? ביילקע וויל אייך באדינען אזוי ווי זי האט מיין מוסינקע באדינט... איך גראטוליר אייך, אניוטא — ביי מאטל'ען מיט ביילקע'ן האט איהר שטארק אויסגענומען.

א נ י ו ט א (אויפגערעגט): איהר האט א סיגארעט?

ר י ב א ק א ו ו: ניין, טייערע, איך רויכער דאך ניט.

מ א ט ל (שטויסט דוד'ן מיט'ן עלענכויגן שטילערהייד): דוד! איך האב א סיגארעט... (ער גיט איבער דאס פעקל צו דוד'ן און דוד דערלאנגט עס אניוטא'ן).

א נ י ו ט א: אזעלכע גוטע סיגארעטלעך רויכערט ער? דאס איז דאך גענוי דער זעלבער סארט, וואס איך געברויך...

(מאטל פיהלט זיך געשמייכלט. זאגט אבער קיין ווארט ניט. רוקט זיך אפ צו ביילקע'ן, וועלכע שטייט נאך אלץ פון דערווייטנס און באשראכט אניוטא'ן מיט גרויס אויפמערקזאמקייט).

ד ו ד: אה, מיין מאטל איז א פיינשמעקער! ער האט ליב גוטן וויין אויך! ... (פויזע) נו, אניוטא? וואס-זשע זאגט איהר? ביילקע ווארט דאך!

א נ י ו ט א (האלב צו זיך): א מאדנער שידוך... מיט מאטל'ען, און ביילקע'ן אלס צונאכט... (צו דוד'ן) וועט דאס אונז ניט קאסטן צו טייער? איז אייער פאזיציע אין דער צייטונג א געזיכערטע?

ד ו ד: אה, וועגן דעם זאלט איהר זיך נאָרניט זאָרגן, אניוטא. איך פארדין גענוג און מען קאן מיך פון מיין שטעלע קיינמאל ניט אפזאגן. איהר ווייסט הפנים ניט, אז איך געפין זיך איצט אויפ'ן שפיץ — אויף דער העכסטער שטופע פון מיין פאפולאר-לאריטעט... אנדערע צייטונגען שטארבן נאך מיר אוועק, אבער מיין צייטונג וועט מיך ניט אפלאזן... אהן מיר וואלט זי דאך אונטערגעגאנגען... אין דעם בין איך זיכער...

א נ י ו ט א : ממ... ממ? ! אויב אזוי, נעם איך אן אייער פארשלאג — איך מיין ביילקע'ס פארשלאג...

ד ו ד : דו הערסט, ביילקע? איצט דארפסטו שוין ניט בייטן דינע שטעלעס יעדן מאנטאג און דאנערשטאג. ביי אונז וועט מען דיר צוליב מאטל'ען ניט אפזאגן — ער וועט מעגן קומען צו דיר... א יא, אניוטא? ...

(אניוטא ענטפערט ניט. זי רויכערט און רויכערט — ביז די וואלקענס רויך וויקלען זי אינגאנצן ארום).

ד ו ד (אומרוהיג) : נו, גיי איצט, מאטל... נעם ביילקע'ן און גייט איך געזונטערהייט... און קום מער אהער ניט, מאטל... זעהסט דאך... איך בין פארנומען...

(מאטל און ביילקע קוקן זיך איבער, זאגן גארניש און גייען שטילערהייט אוועק).
(א פויזע).

ד ו ד : בארוהיגט איך, אניוטא... אויב מאטל שרעקט איך אזוי שטארק, וועל איך איהם זאגן ער זאל צו אונז ניט קומען... ער זאל אפילו צו ביילקע'ן אויך ניט קומען... (אניוטא שווייגט).
אבער... איהר האט זיך ווירקלעך ניט וואס צו שרעקן פאר איהם... צו מאטל'ען דארף מען זיך בלויז צוגעוואוינען... ווען איהר ווייסט, ווי שנעל ער ענדערט זיך, ווי שנעל ער אנט וויקלט זיך... פאר מיינע אויגן... ס'איז אזוי אינטערעסאנט נאכצופאלגן, ווי שנעל ער גייט בארג ארויף... איהר הערט, אניוטא? מאטל גייט בארג ארויף! ... און איהר אויך, אניוטא — איהר גייט אויך בארג ארויף...

א נ י ו ט א (שפרינגט אויף) : וואס? איהר פארגלייכט מיך צו איהם? ...

ד ו ד (טרויעריג) : ס'וועט נאך אפשר קומען א צייט, ווען איהר וועט דאס האלטן פאר א קאמפלימענט...

א נ י ו ט א (לאכט פרוילעך) : איהר קענט טאקע שפאסן אויך... כא! כא! כא! כא!

ר י ב א ק א ו ו : איך שפאס ניט, אניוטא, איך מיין דאס גאנץ

ערנסט... אין יעדן מענטשנ'ס לעבן קומט א מאמענט, ווען ער דערגרייכט דעם פונקט פון זיין העכסטער אנטוויקלונג. פאר שטייט זשע מיך, אניוטא, איך מיין דא ניט קיין בילדונג, נאך אנטוויקלונג פון זיינע גייסטיגע כוחות, פון זיין ווילן, פון זיין לעבענספרייד... פון יענעם מאמענט אן הייבט ער אן צו גיין בארג אראפ. איהר האט נאך יענעם פונקט ניט דערגרייכט... מאטל אויך ניט און... ביילקע אויך ניט... איך בין שוין דארט געווען און איך גיי שוין אפשר צוריק... (שטילער) דעריבער דארף איך זיך איצט אויף אימיצן אןשפארן...

א נ י ו ט א (הערט זיך איין מיט גרויס אויפמערקזאמקייט) : רעדט, דוד, רעדט... ס'איז אינטערעסאנט... און מאדנע...

ד ו ד : אט דאס שטייגן און זינקען קומט פאר ניט בלויז ביי איינצעלנע מענטשן — דאס פאסירט אויך ביי גאנצע פעלקער, אניוטא. ווען א פאלק האלט אין שטייגן, פארט מען אין יענעם לאנד פון דער גאנצער וועלט — ניט אזוי כרי צו לערנען חכמה, נאך כרי אָנצושטעקן זיך פ י ז י ש מיט דער ברויזענדער יוגענטלעכקייט, מיט וואקסענדער ענערגיע, וואס שטראמט דארט פון יעדן איינעם... אניוטא! טייערע, ליבע, אניוטא! ס'איז מיר אזוי גוט, ווען איך רייך צו אייך... איהר קוקט מיר גלייך אין די אויגן אריין. אייער בליק וואנדערט ניט אוועק פון מיינעם... איך קאן אזוי ניט פארטראגען קיין לויפענדיגע אויגן... איך רייך ניט צו אַזעלכע מענטשן... ווי איך באמערק נאך, אז זייערע אויגן לויפן ארום, הער איך אויף צו ריידן. יענע מענטשן פארשאפן מיר... .

א נ י ו ט א (אומרוהיג) : אפשר ארבייט איהר צופיל? שלאפט איהר גענוג, דוד?

ר י ב א ק א ו ו : יא, איצט שלאף איך שוין גענוג. איהר ווייסט, אניוטא, אז זייט איך האב זיך מיט אייך באקאנט, האב איך אָנגעהויבן גוט צו שלאפן...

א נ י ו ט א : גאר פארקערט? מען זאגט דאך עפעס, אז פאר ליבטע ליידן פון שלאפלאָזיגקייט! ...

ר י ב א ק א ו ו : יענע פארליבטע, וואס הערן אויף צו שלאפן, האבן ניט אנגעטראפן אויף זייער אמת'ן זיווג. שלאפלאזיגקייט קומט דאך צו א מענטשן, ביי וועלכן די געדאנקען וואנדערן ארום — ער איז זיך ניט פעהיג צו קאנצענטרירן אויף איין פונקט. אזוי איז ביי מיר אויך פריער געווען.

אבער נישט מער איצט: אזוי ניד ווי איך הייב נאך אן צו טראכטן וועגן איך, ווערט מיר אנגענעם און ווארים. איך רייס זיך שוין מעהר נישט אפ מיט מיינע געדאנקען פון אט דעם רייצענדיגן אביעקט און איך שלאף דאן איין פעסט, רוהיג און געשמאק.

א נ י ו ט א : וואס'זשע בין איך פאר איך, א מין שלאפמיטל, א פיל אזא? ...

ר י ב א ק א ו ו : יא, אניוטא, א זיסע, היילענדע פיל... לאזט זיך נאך שלינגען, אניוטא טייערע, לאזט זיך שלינגען... (ער וויל זי ארומנעמען).

א נ י ו ט א (צעטומעלט): כ'ווייס? אזא מאדנע ליבעס-דערקלע-רונג איז מיר נאך פון קיינעם ניט אויסגעקומען צו הערן! ...
ר י ב א ק א ו ו (גוטמוטיג): פון קיינעם? און וויפיל ליבעס-ערקלערונגען האט איהר דען שוין אויסגעהערט אין אייער יונגען לעבן?

א נ י ו ט א (בייז): ניט אייער עסק! איך פרעג זיך דען ביי איך נאך וויפיל פילן איהר האט שוין איינגעשלאנגען אין... אייער לעבן?

ר י ב א ק א ו ו (פרויעריג): איך האב ניט געשלאנגען... מען האט מיך געשלאנגען... איך בין אליין געווען די פיל, די היילונג — פאר אנדערע... איהר פארשטייט ניט, אניוטא? איך וועל עס איך אמאל דערקלערן! ...

א נ י ו ט א : איהר מיינט אייער ערשטע פרוי?

ר י ב א ק א ו ו : יא, זי. אבער לאמיר איצט וועגן איהר ניט ריידן... לאמיר ריידן וועגן אונז — וועגן איך און וועגן מיר און... וועגן אונזער צוקונפטיגן לעבן... (מיט באגייסטערונג)

איך וואלט געוואלט אזוי מיט איך לעבן, טייערע, טייערע אניוטא, אז דער געדאנק זאל קיינמאל ניט דרימלען; אז ביידע אויגן זאלן תמיד זיין ברייט אפן; אז... די סימעטריע זאל בלייבן און מיט איהר אויך די הארמאנישע פערזענלעכקייט...

א נ י ו ט א (ווערט אנגעצונדן פון זיין פראזעאָלאָגיע און מוילעט זיך צו איהם): ס'ווערט שפעט, דוד, לאמיר גיין...

ר י ב א ק א ו ו : יא, מיר וועלן באלד גיין... אבער צוערשט דארפט איהר מיר געבן א קוש... מעג איך, אניוטא? (זי ענטפערט ניט. ער ווארט א וויילע. דערנאך נעמט ער אן איהר פנים מיט ביידע הענט און קושט זי צערמלעך אין מויל אריין. פון א דערבייאיגער אלעק קומט אן אן אויטאמאביל און ווארפט א שטראם ליכט אויפ'ן פארל. זיי רוקן זיך האסטויג אפ איינער פון אנדערן. די קאמפאניע אין אויטאמאביל ברעכט אויס אין א פרוילעכען גע-לעכטער. מאטל'ס טונקעלע געשטאלט לופט פארבוי און שרייט: "אזעלכע באנדיטן!... אט וועל איך זיי באלד!..." איינער פון דער קאמפאניע דערזעהט מאטל'ס ריזיגן סילועט און שרייט: "לוק! וואס איז דעם? לעט'ס ביט אויפ'!" ריבאקאו מיט אנווארטן חויבן זיך אויף פון דער באנק).

ר י ב א ק א ו ו : שרעקט זיך ניט, אניוטא, ס'איז מאטל... ער וועט זיי שוין געבן א גאב...

א נ י ו ט א (זעצט זיך צוריק אוועק האלב פרוילעך, האלב צעשראקן): יא, ס'איז מאטל... אייער באשיצער... (זי מאכט זיך צורעכט די האר. שטייט ווידער אויף). אבער איך דארף שוין סיווי גיין אהיים. (אנטשלאסן און פילדייטיג) פאָהרט איהר, הייסט עס, מיט מיר קיין ברוקלין?

ר י ב א ק א ו ו (פאטעטיש): אפילו קיין האַבאַקען! ...

(זיי לאזן זיך ביידע אוועק אין דער ריכטונג פון דער סאָבוועי-סאָנציע. מאטל קערט זיך אום צוריק. זעצט זיך אויף דער באנק. פאררויכערט א פאפיראס. שטייט אויף און לאזט זיך גיין נאך זיין. די סצענע בלייבט פוסט. עס צינדן זיך און לעשן זיך ליכטער אין די אפארטמענט-חייזער. מוזיק-קלאנגען דערשראגן זיך פון דאָרט. אויטאמאבילן לויפן פארבוי. דער רוש פון שטאָרט ווערט ביסלאַכ-וויוו איינגעשטילט).

פ א ר ה א נ ג פ א ל ט ל א נ ג א ם

צווייטער אקט

א יאָר שפּעטער אין ריבאָקאו'ס חיים. א באַשיידן-מעבילרער
וואוּן-צימער.
ב י י ל ק ע : נומ שטאַרק געבויטן, בלוז אַבסול ציכטיגער געד
קלוידט. זי שטויט ביי ריבאָקאו'ס שרייבטיש (פאָדערגרונט, לינקס)
און ליענט אַ מאָנוסקריפט. זי איז שטאַרק צופרידן און אזוי פאַר
אינטערעסירט, אַז זי מערקט גאַרניט, ווי מאַל קומט אַרײַן פון דער
קיר-טיר, לינקס.

מ א ט ל : אַ געבויטענער — רײַן אַנגעטאָן, די האַר גלאַט מאַר-
קעמט, די שיד גלאַנצן.
מ א ט ל : סעי, ביילקע! . . . העלאָו! . . .
ב י י ל ק ע : (וואָרט דעם מאָנוסקריפט אַרײַן אין שופּלאַד. צעשראַקן):
אוי וועה איז מיר . . . דאָס ביסטו, מאַטל? און איך האָב
געמיינט...
מ א ט ל : וואָס האָסטו געמיינט, אַז ס'איז די מיסעס? וואָס-זשע?
זי איז נאָך נישטאָ אין דער היים? ס'איז דאָך עפעס סאַפּער-
ציט? ...!

ב י י ל ק ע : נו, און אַז ס'איז סאַפּער-ציט — אַארט איהר עפעס
א סך? וואָס איז? זי דאַרף עפעס גיין איינקויפן, אָדער אַפּ-
קאַכן אויף סאַפּער? ס'איז דאָ אַ ביילקע און ביילקע וועט שוין
אַלצדינג צוגרייטן.

מ א ט ל : אויף דערויף ביסטו דאָך אַ דינסט אין שטוב.

ב י י ל ק ע : (פלאַמט אויף): אַ דינסט, אַ דינסט!! וואָס הייסט
אַ דינסט? איך האָב נאָר קיין מול ניט! מיט וואָס בין איך
דען ערגער פאַר אַנדערע פרויען? פאַרוואָס דאַרף איך עפעס
זיין אַ דינסט באַ איהר און ניט זי באַ מיר?

מ א ט ל : ש-ש-ש, ביילקע! וואָס האָסטו זיך עפעס היינט אזוי
צורעדט? דו פאַרגעסט גאָר, אַז זי איז אַ געבילדעטע — זי
גייט אין סאַלעדזש, און ווער ביסטו?

ב י י ל ק ע : ווען איך האָב אַ מאָן, וואָס זאָל פאַר מיר אַרבייטן,
וואָלט איך אויך געקענט גיין אין סאַלעדזש. אין די אַמערי-
קאַנסקע סאַלעדזשעס? אַבי מען האָט נאָר מיט וואָס צו
באַצאָלען, לאָזט מען גיין יעדן איינעם. כ'האָב זיך שוין גענוג
אַנגעהערט!... אויף דערויף איז דאָך דאָס אַ פרייע מדינה...
(שרויט אויף כמעט היסטעריש) אַלע מענטשן זיינען גלייך, זאָג
איך דיר!... איך בין ניט געבוירן געוואָרן אַ דינסט און זי איז
ניט געבוירן געוואָרן אַ פריצטע!... מול דאַרף מען האָבן,
נאָר מול...

מ א ט ל : זאָג בעסער, ביילקע, וואָס האָסטו דאַרט געטאָן ביי
דוד'ס שרייבטיש, ווען איך בין אַריינגעקומען?

ב י י ל ק ע : (פאַרשעמט): איך . . . איך האָב געלייענט זיין לעצטן
אַרטיקל — ער האָט איהם ערשט היינט אינדערפרי אָנגעשריבן.
דו וויסט, מאַטל? איך בין שטענדיג די ערשטע, וואָס ליענט
זיין לעצטן אַרטיקל. איך בין זיין סאַמע ערשטע לעזערין.

זי, די פריצטע מיינע, אינטערעסירט זיך דען מיט דעם,
וואָס ער שרייבט? מיט זיין ענוועלאָפּ אינטערעסירט זי זיך
בלויז...

מ א ט ל : אזוי נאָר ? הייסט דאָס, געבילדעטע מענטשן האָבן אויך ליב געלט ? איך האָב אויך ליב געלט, ביילקע...

ב י י ל ס ע (אונטערברעכענדיג) : איך ווייס, איך ווייס!...

מ א ט ל (פארשטענדיג אין דעם זעלבן ערנסטן טאָן) : ווייל געלט איז די וועלט ! פארשטייסט ? דו, דינסטמויד ? !... געלט איז די וועלט... די וועלט... (ער זעצט זיך אוועק און פארטראַכט זיך. ביילקע נעמט זיך דעקן דעם שיש, אַריינבריינגענדיג געשיר פון דער קיך).

ב י י ל ס ע : ווען איך האָב דאָס געלט, וואָס דו האָסט ביי מיר ארויסגעשלעפט, וואָלט איך נאָך אויך געקאָנט דערזעהן א שטיקל וועלט... אָבער מעהר קריגסטו ביי מיר קיין סענט ניט, קיין פעני ניט!...

מ א ט ל : שאַ !... וואָס שרייסטו ? ווער בעט ביי דיר געלט ? ! דערמאָן זיך נאָר ביילקע, איך האָב ביי דיר פאר די לעצטע פינף חדשים עפעס א סך געלט גענומען ?

ב י י ל ס ע (ערשטוינט) : יא, טאקע ניט גענומען — קיין איין טולער ניט. זעה נאָר ! כ'האָב דאָס גארניט באַמערקט אפילו... וואָס־זשע האָב איך געטאָן מיט מיינע ווירדזשעס ? אַי, כ'האָב פארנעסן... איך האָב דאָך פאר די לעצטע פיר חדשים גאָר קיין ווירדזשעס ניט געקראָגן... המ!... מיינ טייערע מיסעס... זי בלייבט דאָך מיר שטענדיג שולדיג... איך קלייב דאָך ביי איהר דעם גרן מיינעם!...

נישקשה, אויף זיך אויסצוגעבן האָט זי גענוג... נאָר אז עס קומט צו מיינע ווירדזשעס, פעהלט איהר שטענדיג אויס און זי האלט אין איין אפלייגן.

מ א ט ל : אויב דו קאָנסט ניט וואַרטן, וועל איך דיר אַנטלייען עטלעכע טולער. (שטעקט אַרײַן די האַנט אין קעשענע) וויפיל פעהלט דיר אויס ? נאָ !... נעם !... (רוקט איהר אונטער דער נאָז עטלעכע אַסיגנאַציעס).

ב י י ל ס ע (ערשטוינט) : וואָס ? דו, מאַטל, האָסט געלט ? מאַטל ניט ביילקע'ן געלט ? דאָס איז אַ שיינער שפּאַס... כאַ ! כאַ !

(האָקט זיך אליין איבער און צעכויזערט זיך) פון וואָנעט קומט צו דיר געלט ? ווער האָט דיר געגעבן געלט ? האָסט שוין אפשר אַ נייע מויד ? האַ ? וואָס שווייגסטו, דו גולם איינער ? נו ? ער שמייכלט נאָך !...

מ א ט ל : זיי ניט זשעלעז, ביילקע... איך האָב ניט קיין נייע מויד און איך דאַרף ניט אַ מויד זאָל מיר געבן געלט... איך האָב אליין פארדינט... איך אַרבייט — האָב איך... און איך וועל נאָך האָבן... א סך געלט וועל איך האָבן... דו וועסט זעהן, ביילקע, איך וועל נאָך זיין רייך...

ב י י ל ס ע (לאַכט פריילעך) : קוק נאָר אָן דעם פארדינער מיין-נעם ! מאַטל — אַ פארדינער !... מאַטל אַרבייט גאָר !... דו קענסט דאָך אפילו קיין מלאכה ניט... וועמען דערציילסטו מעשות ? זאָג בעסער אויס, וועמען האָסטו באַ'גנב'עט ? וועמען האָסטו דער'הרג'עט ? ווי קומט צו דיר אויפיל געלט ?... מ א ט ל (ווערט בייז) : איך האָב קיינעם ניט באַ'גנב'עט און ניט דער'הרג'עט. איך האָב פארדינט, זאָג איך דיר !...

ב י י ל ס ע : וואָס דען ? אַ גנב דאַרף מען דאָך אויך קאָנען זיין — דו, טייערער גולם מיינער !...

מ א ט ל (שטאַק צוקאַכט) : רוף מיך ניט גולם, רוף מיך ניט !... איך בין ניט קיין גולם !... איך האָב פארדינט !... איך זאָל דאָס מעהר פון דיר ניט הערן — דו פאַס...

ב י י ל ס ע (צעשראָקן) : נו איז ניט, איז ניט !... מיטאמאָל שטייט איהם שוין ניט אָן ווי מען רופט איהם !... וואָס איז ? וואָס ביסטו עפעס אזוי ציטעריג געוואָרן ?...

מ א ט ל (ענטפערט איהר ניט. דרעהט זיך אַרום שיש).

ב י י ל ס ע (ווייכער) : וואָס זוכסטו דאָרט ? ביזט אפשר הונגעריג ? גיי אַריין אין קיך — וועסטו עפעס צובייסן.

מ א ט ל (אביסל פאַרשעמט) : וואו איז איהר פלאַץ ? וואו זיצט דיין מיסעס ?

ב י י ל ס ע : וואָס הייסט ? אַט דאָ זיצט זי שטענדיג. וואָס דאַרפסטו דאָס אזוי גויטיג וויסן ?

מאטל (נעמט ארויס פון קעשענע א פלעשל בענעדיקטין און שטעלט עס אוועק ביי אניומא'ס טעלער): בריינג אריין א גלעזעלע, א קליין גלעזעלע...

ביילע (נעמט אן דאס פלעשל און באטראכט עס): משקה? וואס איז עפעס היינט פאר א יום-טוב? (שטויסט זיך אן פלוצים) וואס-זשע? אט דאס איז אפשר דיין נייע מלאכה? אוי וועה איז מיר! אזא מסחור גאר? געוואלט מאטל, א בוטלענער ביסטו גאר געווארן?...

מאטל (לויפט צו דער טיר און מאכט זי צו): שא, שריי ניט! די גאנצע וועלט דארף ביי דיר וויסן? נו, און אז א בוטלענער, שטייט דיין טאטן ניט אן? שענערע מענטשן פאר מיר זיינען היינט בוטלענערס... דראגיסטן און דאקטוירים און רבנים... נישקשה, אז זיי שטייט אן, מעג מיר אויך אנטשטיין... שיש-ש (דוד ריבאקאו קומט אריין. ביילקע לויפט איהם אנטקעגן. נעמט ביי איהם אוועק דעם מאטל מיט'ן חוט. רוקט איהם אונטער א שטול).

ריבאקאוו: אניומא איז נאך ניטא? (דערזעט מאטל'ען און דערמיינט זיך) מאטל! זעה נאר!... העלאו, מאטל! שוין אזא לאנגע צייט דיר ניט געזעהן! — וואס-זשע מאכסטו, מאטל, ביזט דאך עפעס גאר א גאנצער יענקי! אויסגעפוצט, פיין!... זעז זיך אוועק, מאטל... ביילקע, דערלאנג מאטל'ען א שטול!...

ביילע: נישקשה, ער קאן אליין נעמען... איך געה אייך שוין אגניסן א גלאז טעה — דערווארימען אייך אביסל...

ריבאקאוו: גיס אן א גלאז טעה פאר מאטל'ען אויך... און בריינג זי אהער אריין. (ביילקע געט אפ אין קיד מיט א בייזן בליק אויף מאטל'ען). וואס-זשע מאכסטו עפעס, מאטל? (זיפט שווער).

מאטל: זאג מיר בעסער, וואס דו מאכסט? וואס זיפצסט דו אזוי? ווער האט דיר שוין ווידער פארשאדט?

ביילע (קומט אריין מיט צוויי גלעזער טעה): ווען פאר-

שאדט? וואס פארשאדט? וואס האט איהר רען געגעסן אזוינס, וואס זאל אייך פארשאדטן?

ריבאקאוו (מיט א פילדיוטיגן שמויכל צו מאטל'ען, אנווייזענדיג אויף ביילקע'ן): זי מיינט, אז נאר עסן קאן פארשאדטן... (צו ביילקע'ן) כ'האב נאך גארניט געגעסן, ביילקע... (זיפט) מיט צרות האב איך זיך אגגעגעסן... (צו מאטל'ען) זי ווייסט ניט, אז שלעכטע מענטשן פארשאדטן אמאל מעהר, ווי דאס ערגסטע עסן.

ביילע: וואו טרעפט איהר זיך דען מיט שלעכטע מענטשן? איהר גייט דאך צווישן שרייבער. (אנטציקט) א, שרייבער!... כ'האב אזוי ליב שרייבער!... איך וואלט פאר זיי אלצדינג געטאן!... איך וואלט פאר זיי געקאכט און געוואשן — אזי נאר זיין גאנצענט צו זיי. (כלויבט שטיון פארטראכט אזוי ווי אגגעגענדיג א נייעם ערגסטן באשלוס).

מאטל (קריכט זי איבער, זינגענדיג): אזי מיט דיר צוזאמען זיין!... אזי מיט דיר צוזאמען זיין!...

ריבאקאוו: זיי בעסער וואס ווייטער פון זיי. לייען זייערע ביכער, זייערע ארטיקלען — וועסטו זיין געהענטער, א סך געהענטער...

ביילע (הערט זיך נישט גוט איין, פארקאפט פון איהרע נייע געדאנקען): יא באלד... איך גיי באלד דערלאנגען... (גייט אפ אין קיד).

ריבאקאוו (זיפט אגגעשפארט אויף א האנט. טראכט און זיפט): אוי וועה! אך!... אוי...

מאטל: וואס איז דיר, דוד? וואס האלטסטו עפעס אין איין זיפצען?

דוד (מיט וועהשאג): ס'איז שווער, מאטל — איינציגער, גע-טרייער פריינט מיינער!... פאר דיר וועל איך אויסזאגן, פאר דיר האב איך זיך ניט וואס אויסצובאהאלטן. ס'איז מיר אזוי שווער, מאטל — ברודער! אוי, ווי שווער, ווי שווער!... (נעמט אריין דעם קאפ אין ביידע הענט און ווייגט זיך). דער קאפ

אפגעשוואכט, מיין מח ארבייט שוין ניט ווי אמאל... איך פארגעס, מאטל... איך פארגעס זעהר נויטיגע זאכן... די צייטונג האט מיך אויפגעפרעסן... מיר, אידן, זיינען מענטשן פון ספר און ניט פון צייטונג...

פאר מיינע קאלענן טאג איך זיך ניט באקלאגן... זיי האבן ניט קיין רחמנות... אויף קיינעם ניט... אויף זיך אליין אויך ניט... פאר זיי מוז איך שטענדיג ערשיינען אויף דער העכסטער הויך פון מיינע גייסטיגע קרעפטן...

מאטל (הערט זיך איין מיט גרויס אויפמערקזאמקייט. דוד'ס ווער טער רעגן איהם אויף. ער זיצט צוערשט א טיף-געבויגענער. ביסל לעכווייז גלויבט ער זיך אבער אויס. פארריכט זיין האלד-באנד, גלעט זיך צו די האר, פוצט זיך דאס רעקל. צום סוף פון דוד'ס רייד, וואס ווירקען אויף איהם, ווי א קרעפטיגער סטימולאנט. דערפילט ער אין זיך די זיכערקייט פון א באשיצער): ס'מאכט ניט, דוד, לאז זיך ניט אפ! שטארק זיך! אט נעם, טרינק אויס אט דאס גלעזעלע... אלצדינג וועט נאך זיין אלל רייט!... (ער קלאפט איהם פאמיליאַר איבער דער פלויצע און דערלאנגט איהם א גלעזעלע פון פלעשל, וואס ער האט פריהער אוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש).

דוד (קעהרט איבער דאס גלעזעלע, פארבלינדעט זיך און פארהוסט זיך): אויף!... ס'איז צו שטארק! אבער ס'איז גוט!... א מחיה!... ס'צוגייט זיך א ווארימקייט אין אלע אדערן!

מאטל (צופרידן): דאס איז דאך בעדעקעטינס, דאס טרינקט מען ניט אין איין אטעם — מען זופט עס צוביסלעך... (גיסט אן נאך אויס) אט פראוואו... טרינק עס פארוואליע — וועסטו דערפילן נאך אן אנדער טעם.

דוד: וואס קאן דאס מיר שוין העלפן, מאטל, אז איך דארף שרייבן ארטיקלען נאך היינט — און מארגן און איבערמארגן און... ביז'ן סוף פון מיין לעבן? אלע מיינען דאך, אז איך שרייב לייכט, אז עס קומט מיר אן גרינג! (זופט ביסלעכווייז). מאטל, פריינד, דו ביסט דער איינציגער, פאר וועמען איך זאג

אפן: ס'איז מיר שווער, ברודערקע!... איך מאטער זיך שרעקלעך!... איך גיי אונטער...

מאטל (אננעמענדיג זיך מיט מוט): הא!... הא!... זארג ניט, דוד! אט וועל איך ווערן רייך — וועל איך אפשוין די צייטונג... דו וועסט דאן קאנען טאן אלצדינג, וואס דו וועסט וועלן... קיינער וועט דיר ניט שטערן, קיינער וועט דיר ניט ערגערן!...

דוד (ברעכט אויס אין א געלעכטער. דער איבערגאנג איז כמעט א היסטערישער): גענוג, מאטל, גענוג!... איך קאן שוין מעהר ניט לאזן!... וועסט קויפן די צייטונג... וועסט ווערן רייך!... מאטל וועט קויפן די צייטונג!... מאטל טרוימט!... לאז אפ!... מאטל (אביסל באליידיגט): נו, וואס איז? וואס איז דער גרויסער געלעכטער? (בייטענדיג דעם מאן) אלל רייט! מיר וועלן שוין שפעטער זעהן — ווען די צייט וועט קומען... מיין צייט!... (פארטראכט זיך).

בייזע (קומט אריין מיט'ן עסן. דערזעהט דעם לאכנדיגן דוד): זעהסט, מאטל, ווי מר. ריבאקאו פרייט זיך מיט'ן עסן? ער איז נעבעך הונגעריג און דו זאגסט נאך, אז צום מאגן האט איהם עפעס פארשאדט... (שמעלט אוועק א מעלער זופ אויפ'ן טיש) עסט געזונטערהייט, מר. ריבאקאו (זעהר צערטלעך) און זאל איך דאס וואויל באקומען. נישקשה, מיינע פאטראוועס האבן איך נאך קיינמאל ניט פארשאדט... (ריבאקאו נעמט זיך עסן). נו? וואס זאגט איהר עפעס צו מיין זופ? (מען קלינגט אין טיר. ביילקע גייט עפענען. זי קומט באלד צוריק) עפעס א מר. פיליפס פרעגט זיך אויף אייך נאך. זאל איך איהם הייסן אויסווארטן ביז איהר וועט אפעסן?

פיליפס (קומט אריין. שמוצט ביילקע'ן אפ און א זייט) איך האב דאך אייך געזאגט, אז איך האב קיין צייט ניט צו ווארטן. העלאו, קאמערד ריבאקאו, גוטן אפעטיט, וואס מאכט איהר עפעס? עסט, עסט, איך וועל אייך ניט שטיין!... לוקס הו איז היער!... העלאו, מאטל... וואוהין מען גייט נאך, טרעפט

מען מאַטל'ען. אין טעאטער, ביי דער ערשטער פאַרשטעלונג, איז מאַטל דאָ. ביי אַ קאָנווענשאָן? מאַטל... אין שרייבער-קאָפּע? ביי אַ באַנקעט? מאַטל... אַ קאָנפערענץ פון דער קולטור-ליג? מאַטל מוז אַלצדינג אַטענדן. מאַטל — דער קולטור-מענטש! ... כאַ-כא-כא!

מאָטל: וואָס-זשע? ס'ע שטייט דיר אפשר נישט אָן? ווער ביסטו דאָס אוינס? פון ווען אָן ביסטו דער באַרימטער קניאָקער פון דער אַרבייטערשאַפט? ווילסט מיר ניט טרעפן, טאָ גיי ניט אין די פלעצער וואו איך גיי! ... (שפּוילט אָן אַ זייט און כאַט זיך באַלד, ער האָט ניט געדאַרפט שפּוילן אין דוד'ס חוץ). פיליפּס: שאַ! שאַ! מאַטל! זעה נאָר, ווי ער ענטפערט נאָר צוריק! ווען האָסטו זיך אויסגעלערנט אזויפיל צו ריידן? האָסטו דאָך נאָר געקאָנט רעווען און הירושען, ווען איך האָב זיך מיט דיר באַקענט?

מאָטל: (לאַזט זיך צו איהם מיט קולאָקס): דוד, זאָל איך איהם אַרויסוואַרפן? — וועסטו קאָנען רוהיג אָפּעסן...

דוד: (שמעלט זיך צווישן זיי): איך האָב שוין געענדיגט מיין זוף. ביילקע! דערלאַנג נאָר ווייטער. (צו פיליפּס') מיט וואָס קאָן איך איך דינען? זעצט זיך. (רוקט איהם צו אַ שטול, ווינקט צו מאַטל'ען ער זאָל זיך באַרוהיגן. מאַטל רוקט זיך אָפּ אָן אַ זייט. נעמט אַרויס אַ לאַנגע סיגאַר און פאַררויכערט זי).

פיליפּס: איך בין געקומען צו איך, חבר ריבאָקאָוו, איהר זאָלט אונז געבן אַביסל פובליסיטי. ווי איך איז מסתמא באַקאנט, געהן מיר האָבן אַ גרויסן באַזאַר פאַר'ן בענעפיט פון די סטרייקערס. ווילן מיר, אז איהר זאָלט דעם באַזאַר אַביסל אַ פּוש טאָן... איהר פאַרשטייט דאָך שוין, וואָס איך מיינ!... דוד: (אויפגערעגט. אומצופרידן. האַלט זיך אַבער צוזאַמען): ניין, איך פאַרשטיי נאָך דערווייל ניט.

פיליפּס: נו, וואָס איז דאָ אזוי אומקלאָר? מיר ווייסן, אז איהר סימפּאַטיזירט מיט'ן סטרייק, און דער באַזאַר איז אַ גרויסע אונטערנעמונג, אַ גרויסע אינוועסטמענט. א סך פירמעס גיבן אונז וואַרע אויף גוטע באַדינגונגען... מיר האָבן זעהר

גרויסע עקספענסעס... נו? מוזט איהר אונז העלפן מאַכן א סוקסעס? ...!

דוד: (קאָלט און אַנטשלאָסן): איך ווינש איך ערפאָלג פון גאַנצן האַרצן, אָבער איך קאָן פאַר איך לידער גאָרניט טאָן.

פיליפּס: דאָס פאַרשטיי איך שוין ניט. אויב איהר ווינשט אונז ערפאָלג פון גאַנצן האַרצן, פאַרוואָס קאָנט איהר ניט אַרויסקומען אין דער פרעסע און זאָגן אָפּן אייער אויפריכטיגע מיינונג וועגן דער אַנגעלעגנהייט?

דוד: איך וועל ניט און איך קאָן וועגן דעם ניט שרייבן. די זאך האָט מיט מיר ניט צו טאָן. ווענדט זיך צו א פובליסיטי-אַגענט, אָדער אַדווערטייזט אייער אונטערנעמונג אין דער גע-שעפטס-אָפּטיילונג.

פיליפּס: נו, דאָס פאַרשטיי איך שוין טאָקע גאָרניט. פאַרוואָס קאָנט איהר אַדווערטייזן „די ליג אָוו ניישאַנס“, אָדער דעם פרעזידענט ווילסאָן, וועלכער גויטיגט זיך שוין לאַנג ניט אין אייער פובליסיטי און פאַרוואָס קאָנט איהר ניט אַדווערטייזן אַ גויטיגע, ניצלעכע אונטערנעמונג?

דוד: (צובייזערט): איך האָב איך געזאָגט, אז איך וועל ניט שרייבן. איך לאָז זיך פון קיינעם ניט דיקטירן, ווען און וועגן וואָס איך זאָל שרייבן. (שרייט) איך וועל קויפן ביי איך צוואַנציג איינטריטס-קארטן פאַר'ן באַזאַר!... איך וועל קויפן פופציג ראַפּליטיקעטס!... איך וועל שיקן מיין ווייב קויפן באַרגיינס! איך וועל טאָן מיינ חוב! אָבער ניט שרייבן, ניט שרייבן!...

ביליפּס: (קומט אַרױן מיט'ן עסן): זעצט זיך, מר. ריבאָקאָוו, עסט, זעהט ס'אַראַ געבראַטענע קאַלכס-פלייש, ווייסע פלייש, ווי איהר האָט ליב... רעגט זיך ניט אויף... עסט געזונטערהייט...

מאָטל: דוד כ'האָב דיר פריהער געבעטן, לאָז מיר איהם אַרויס-וואַרפן — איך קען איהם בעסער פאַר דיר... אז איך זאָג, מען דאַרף איהם אַרויסוואַרפן, ווייס איך וואָס איך רייד.

(דוד שווייגט און עסט מיט עקשנות אנשטאט אפטייט. מאַטל לאָזט זיך צו פילפס'ן).

פילפס (רוקענדיג זיך צו דער טיר): דאָס וועט אייך טייערער קאָסטן, טאָוואַרישטש... די אַרבייטערשאַפט וועט אייך באַקאָג-טירן... מיר פאַרגעסן ניט אַזעלכע זאַכן, טאָוואַרישטש ריכטאָוואָו... (מאַטל שמוץט איהם אַרויס מיט אַן אַקסל און מאַכט צו נאָך איהם די טיר).

דוד (זיצט, האַלטענדיג דעם קאָפּ אין ביידע הענט. פאַווע. זיפצט). ביילקע: עסט, מר. ריכטאָוואָו. סע ווערט קאַלט. אפשר זאָל איך עס אונטערוואַרימען?

דוד: זעהסט, ביילקע? אַט דער מענטש האָט מיר איצטער פאַרשאַדט. אויב איך וועל האָבן בויכווייטיג, זאָלסטו וויסן, אַז ס'איז ניט פון דיין קאַלבס-בראַטן, נאָר פון איהם... פון איהם האָבן זיך אָפגעטיילט אַזעלכע טויטלעכע באַצילן, וואָס פאַר-סמ'ען איצט מיין בלוט. יעדעס מאָל, וואָס איך טרעף זיך מיט איהם, אָדער מיט אַנדערע פון זיין מין, ווער איך אָנגעשטעקט מיט דער זעלביגער קראַנקהייט — אַ קראַנקהייט, וואָס דאָקטוירים אינטערעסירט זי נאָר ווייניג, כאַטש עס ליידן פון איהר אַזויפיל מענטשן... (מען קלינגט אין טיר). אפשר איז דאָס אַניומא? עפן די טיר, ביילקע, גיכער, גיכער! (מאַטל מאַכט זיך צורעכט זיין האַלזבאַנד, גלעט זיך צו די האַר און שטעלט זיך אַוועק אין אַ ווייטן ווינקל).

אניומא (אין פאַרצוימער): ווער האָט שוין דאָ גערויכערט סיגאַרן? (מאַטל לעשט אויס און שלוידערט אַוועק זיין סיגאַר. זי קומט אַריין). דוד, ביזט שוין דאָ? ווער איז ביי אונז געווען מיט סיגאַרן-רויך? אפילו ניט קיין שלעכטע סיגאַרע, אָבער דו ווייסט דאָך, אַז איך פאַרטראָג ניט קיין סיגאַרן-רויך. (דוד קושט איהר ביידע הענט. זאָגט גאַרניט. קוקט אויף איהר צערטלעך און העלפט איהר אַרונטערנעמען איהר מאַטל. זי דערזעט מאַטל'ען). העלאָו, מאַטל! וואָס מאַכט איהר עפעס? שוין לאַנג אייך ניט געזעהן. (זי מאַכט זיך צורעכט די האַר). דוד האָט דאָך שוין געביינקט נאָך אייך.

דוד (פרוילעכער אַביסל): דו קוק איהם נאָר אָן, אַניומא, זעה וואָס פאַר אַ פראַנט ער איז געוואָרן. ער פאַרדינט איצט אַ סך געלט און... זעה נאָר וואָס פאַר אַ מתנה ער האָט אונז גע-בראַכט. (גיסט איהר אַן אַ גלעזעלע).

אניומא (אנגעקעס איבערראַשט. שמעקט די משקה): וואָס? אמת'ער בענעדיקטין? צו דעם דאַרף מען זיך צוועצן. (זי זעצט זיך אַוועק און זופט לאַנגזאַם פון גלעזל). פֿיין... מ'מ'מ'... איז דאָס גוט! ער? מאַטל האָט דאָס געבראַכט? און דאָס איבעריגע איז אויך פאַר אונז? מ'מ'מ'!... וועט מען דאָך סענען יעדן טאָג אַ גלעזעלע נעמען?

מאַטל (דערפרייט און שעמעוודיג): אפילו דריי מאָל אַ טאָג... איך וועל נאָך בריינגען... זעהסט, דוד, דיין מיסעס ווייסט, ווי אַזוי מען דאַרף איינגעמען די דאָזיגע משקה... זי וועט זיך שוין ניט פאַרהוסטן...

ביילקע (וועלכע האָט דערווייל אַרויפגעבראַכט די זופ פאַר אַניומא): עסט בעסער, די זופ ווערט קאַלט.

אניומא (פאַרזוכט די זופ): די זופ איז שוין קאַלט. (רוקט אַוועק דעם טעלער) וואַרים זי אונטער...

ביילקע (פרעד): וויפיל מאָל דאַרף איך עס וואַרימען? כ'האָב ערשט אונטערגעוואַרימט — האָט איהר געזאָלט עסן... אניומא: אָבער זי איז פאַרט קאַלט...

ביילקע: דאָ איז ניט קיין רעסטאָראַן, מאַדאַם! אויב איהר קאָנט ניט קומען אין צייט, מענט איהר עסן קאַלטן זופ.

אניומא (קוקט אויף דוד'ן מיט אַ שטומען פאַרוואָרף).

דוד: ביילקע! וואָס רעדסטו? גיי וואַרים אונטער די זופ — דו ביזט דאָך אַ גוטע...

ביילקע (צורייצט): איך בין ניט קיין גוטע און איך וועל ניט אונטערוואַרימען! און וועמען סע געפעלט ניט, ווי איך רייך, מעג זיך פאַרשטאַפן די אויערן.

(זי וואַרפט אַ פאַר טעלער אויף דער ערד און צעברעכט זיי).

מאטל: נו, גענוג, ביילקע, גענוג! געה אין סיד און הער אויף מיט דייע שטיק...

ביילקע: נישט דייע ביזנעס און מיש זיך ניט, דו גולם איינער.

מאטל: זאל איך זי ארויסווארפן — ווי יענעם?

ביילקע: (כמעט היסטעריש) : מיד ווארפט מען נישט!... איך געה אליין!... זאל זי מיר נאך באצאלן, וואס מיר קומט — וועט זי מיד מעהר אין די אויגן ניט זעהן. זאל זי אליין פראוון שטיין אין סיד! נישקשה, זי האט שוין גענוג שטודירט, די פריצטע מיינע. איצט מעג זי זיך לערנען דישעס וואשן, ווי איך!!

אניטא: (שטייט אויף און גייט אריין אין צימער, רעכטס. זי פארשליסט נאך זיך די טיר מיט א בריאנג).

דוד: (אנטשלאסן) : נו, גוט, ביילקע, גיי דיר געזונטערהייט. איך זעה דאך שוין, אז צווישן דיר מיט אניוטא'ן וועט קיין גוט לעבן קיינמאל ניט זיין, וויפיל קומט דיר, ביילקע?

ביילקע: פאר פיר חדשים.

דוד: (זוכט אין זיין טאש) : אזויפיל פארמאג איך ניט איצט, קום אריין נעקסטע וואך — וועל איך דיר דאס איבעריגע באצאלען.

מאטל: דוד, הער מיד אויס. וואס דארפטו זי נאכאמאל אהערבריינגען — דיין מיסעס זאל זיך ווידער אויפגען? פאלג מיד... איך וועל דיר אויסלייען... באצאל איהר אינגאנצן און... מעהר זאל איהר פוס דא ניט זיין!...

ביילקע: (וויינט) : זארג זיך ניט... איך וועל ניט קומען! צוליב אייך, מר. ריבאקאו, האב איך די גאנצע צייט געליטן... צוליב אייך!... איך וואלט שוין לאנג אוועק, ווען איך וואלט ניט געהאט קיין רחמנות אויף אייך! און... און... איך האב אזוי ליב צו לייענען, וואס איהר שרייבט... איך וועל שטענדיג לייענען... אלע אייערע ארטיקלען...

דוד: (גערייט) : נו, גוט... נו, גוט... מאטל!... איך וועל טאקע

אויסלייען ביי דיר... דאס מוז נעמען א סוף... אט, ביילקע, נא!... גיי דיר געזונטערהייט און מאך גוטע געשעפטן...

ביילקע: (נאך אלץ וויינענדיג) : איך וועל אהער מעהר ניט קומען... אבער איהר מוזט מיר צוזאגן, אז איהר וועט אריינ-קומען צו מיר עסן, ווען איך וועל האבן א לאנטש-דרום... מין אייגענעם לאנטש-דרום...

דוד: (נייגעריג) : אזוי גאר? א לאנטש-דרום קלייבסטו זיך איינ-צוריקטן? ער — א צייטונג, און דו — א לאנטש-דרום? בארג-ארויף, הייסט דאס? נו? און איך? ... (זיפצט) יא, ביילקע, געוויס וועל איך קומען עסן צו דיר. זאלסט נאך ניט פארגעסן, ווי מען מאכט א גוטן קאלבס-בראטן ביז יענער צייט.

ביילקע: א דאנק אייך... א דאנק! (גייט אַוואָרט).

מאטל: (שטייט אויף) : נו, איך מוז שוין אויך גיין. גוד-באי דיר, דוד.

דוד: ווארט! וואס צולויפן זיך עפעס אלע פון מיר? (גייט א קוק אויף אניוטא'ס טיר) אלל רייט, מאטל... גיי געזונטערהייט. נעקסטע וואך וועל איך דיר אומקערן דייע 30 דאלאר. דערמאן מיר, מאטל, איך קאן נאך פארגעסן חלילה.

מאטל: וואס איז די איילעניש? נו, און אז דו וועסט פארגעסן, איז אויך ניט קיין גרויסער אומגליק. — איך האב ביי דיר מעהר גענומען...

דוד: ניין, דאס ניט! דאס ניט! ניין, מאטל... דערביי האלט דאס נאך ניט מיט מיר. (פארטראכט זיך).

מאטל: נו, א גוטע נאכט. (גייט אַוואָרט).

דוד: (נאך א לענגערע פאזע, הייבט ער אויף דעם קאפ און קוקט זיך ארום מיט שרעק. שטייט אויף און גייט צו אניוטא'ס טיר) : אניוטא, אניוטאטשקא!... (קיין ענטפער). דו שלאפסט דאך ניט, אניוטא, פארוואס-זשע ענטפערסט דו ניט? (קורצע פאזע) קום ארויס, אניוטאטשקא, דו ווייסט דאך, אז איך קאן ניט זיין אליין. (דו טיר ווערט אויפגעשלאסן און אניוטא קומט ארויס, איבערגעטאן אין א שיינעם שלאפראק).

א נ י ו ט א : דינע פריינט זיינען שוין אוועק? ווי וועסטו איצט לעבן אהן ביילעך'ן?

ד ו ד : (אויפגעלעכט) : גאנץ איינפאך! מיר וועלן קריגן אן אנדער ביילעך!... און דערווייל אניוטאטשקא, ביסטו דאך הונגעריג — דו האסט דאך נאך גארניט געגעסן?

א נ י ו ט א : (גייט צו צום טיש און גיסט זיך אן א גלעזלע ליקער) : קיין גרויסער אומגליק, אז מען עסט נישט איינמאל קיין סאפער — ס'איז א סך ניצלעכער פאר מיין פיגור... דערפאר אבער, טרינק איך היינט א בענעדיקטינטשיק!... וויסט? דיין מאטל איז גארניט אזא אידיאט, ווי ער האט מיר פון אנהויב אויסגעוויזן... געדיינקסט, ווי איך האב זיך איבערגעשראקן, ווען איך האב איהם צום ערשטן מאל דערזעהן? (זופט לאנגזאם פון גלעזלע, קוקט ערגעץ פארטרוימט).

ד ו ד : איך גיי איצט אין קיך אונטערווארימען דיין זופ און דעם קאלבס-בראטן. מיינסט אפשר, איך ווייס נישט ווי מען טוט דאס? אה—הא!... איך פלעג פאר מיין מוסינקע שווערערע זאכן טאן...

א נ י ו ט א : (געערגערט) : שוין ווידער מוסינקע? ווען וועט דאס אמאל אויפהערן?

ד ו ד : נו, שוין, שוין!... איך דערלאנג באלד דאס עסן. (גייט אפ אין קיך אריין).

א נ י ו ט א : (פאררויכערט א פאפיראס און הייבט אן געוועזן צו שפאצירן איבער'ן צימער הין-און-צוריק. דוד ברוינגס אריין דאס עסן, שמעלט אלץ אויס אויפ'ן טיש, ראמט אויף, קערט זיך צוריק אום אין קיך אריין און דערלאנגט נאך עפעס).

ד ו ד : (צערטלעך) : קום, אניוטאטשקא, זעץ זיך... עס! (זי זעצט זיך און עסט). נו? ס'איז גענוג ווארים? (ער שמירט אן פוטער אויף ברויט) אט איז ברויט מיט פוטער... עס, אניוטא, זארג נישט...

א נ י ו ט א : דיין מוסינקע לעבט נאך, צו זי איז געשטארבן? ד ו ד : פארוואס עפעס געשטארבן? זי לעבט, זי לעבט! אבער לאמיר נישט ריידן...

א נ י ו ט א : (שמיינט) : לאמיר יא ריידן! איך פארשטיי נאך אלץ נישט, פארוואס איהר האט זיך צעשיידט.

ד ו ד : מיר האבן זיך נישט צעשיידט. זי איז אוועק פון מיר... מיט אן אנדערן... מיט מיינעם... א פריינד... א לאיער... א נ י ו ט א : א געוויינלעכע געשיכטע, הייסט דאס? הא!... דו האסט דאך אבער דערציילט, אז זי איז געווען א קראנקע און זי האט זיך אהן דיין הילף נישט געקאנט באגיין?

ד ו ד : יא, זי איז געווען זעהר קראנק עטלעכע יאָהר... איך האב זי קורירט און זי איז געוונט געוואָרן... זי דארף מיר שוין איצט נישט האבן.

א נ י ו ט א : דו ביזט דאך נישט קיין מעדיצינישער דאקטאר נאך א פילאָזאפיע-דאקטאר. ווי-זשע אזוי האסטו זי געקאנט קורירן? ד ו ד : איך האב דאס דיר שוין אזויפיל מאל דערסלערט, אניוטא, און דו פארגעסט אלץ. די מעדיצינישע דאקטוירים האבן זי קורירט פון פארשיידענע קראנקהייטן, געמאכט אפילו אפערע-ציעס און קיין זאך האט נישט געהאלפן. איך האב אבער איינגע-זעהן, אז איהר קראנקהייט ליגט נישט אין די גדרים, נאך דא (ווייזט אן אויפ'ן קאפ). איהר מאָגן פלעגט צוריקגעבן די שפיין, ווייל איהר האט געפעהלט גערוון-קראפט איינצוהאלטן די שפיין אין מאָגן... גערוון-קראפט — פארשטייט? און גערוון-קראפט קאָן מען דורך אפערעציעס, אָדער דורך רעצעפטן נישט איינגעבן. דאס דארף איין מענטש דעם אנדערן אויסלייען, שיינקען... בא-וואוסטזיניג, אָדער אליין נישט-וויסענדיג, וואָס ער טוט... דאס נישט זיך איבער פון איין מענטש צום אנדערן דורך פרייד, דורך גוטסטייט, דורך געדולד, דורך אויפמערקזאמקייט, דורך ליבע...

א נ י ו ט א : (הערט אויף צו עסן, דרעהט זיך אויס צו דוד'ן, מיט אן איראָנישן שמויכל) : אהא! דינע באַרימטע עלעקטראָנען, עמאַנאַציע, פסיכישע וויטאַמינען, פסיכישער שטראָם, גייסטיגע סטימולאַציע!... שוין געהערט, שוין געהערט!

ד ו ד : טא, וואָס-זשע פרענסטו ווידער? און פארוואָס אזא איראָנישע באַציהונג צו מיין טעאָריע? דער ביישפּיל מיט מיין

מוסינקע איז דאך אזוי איבערצייגנד! איצט איז זי אינגאנצן געזונט. איך האב זי ערשט די וואך געזעהן אין גאס, האלטענדיג א פאליטישע רעדע... זי העלפט דאך איהם געווינען זיין קאמף פון... ער לויפט איצט אויף אלדערמאן — דער לוינער איהרער... איך האב זיך עטלעכע מינוט איינגעהערט צו איהרע רייד... זי האט מיך נישט געזעהן... פון קאפ ביז די פיס איז זי געווען אָנגעטאן אין מיינע גייסטיגע בנדים: מיינע רייד... מיינע אנויכטן... מיינע אויסדריקן... מיינע נערוון-קראפטן...

א נ י ו ט א : און דיין מוסינקע... דו ביינססט נאך איהר! דו האסט זי נאך איצט ליב! (דוד שאקלט מיט'ן קאפ אויף „ניין“) און איך? ! מיט מיר מאכסטו אויך פסיכאלאגישע עקספערי-מענטן — אויף צוריק, פארקערט? ! ביי מיר האסטו זיך געוואלט ווידער אָנשעפן מיט יענער לעבנסקראפט, וואס אן אנדערע האט ביי דיר אוועקגערויבט?

אָבער דיין טעאָריע איז פאלש — זי איז פאלש, זאג איך דיר! זיי אויפריכטיג מיט זיך אליין... האסטו געקראָגן פון אונזער צוזאמענלעבן דאס, וואס דו האסט אזוי גענוי, כאַטש נישט נאָר וויסענשאפטלעך אויסגערעכנט?

ד ו ד (זעהר שטיל): דאס מאכט נישט... איך שרייב איצט מיינע בעסטע ארטיקלען — די טרויעריגסטע... איך דארף דיר איצט צוליב די יסורים, וואס דו פארשאפטסט מיר... מיינ אָנגעוויי-טאָגטע נשמה נים איך אויס אין די צאלרייכע ארטיקלען, פאר וועלכע מען דערלאנגט מיר יענע גרינע און געלע פאפירלעך, וואס דו האסט אזוי ליב צו פארשווענדן. די לעזער געפעלט אמת'ער ווייטאָג אין אן ארטיקל און עס ארט זיי נישט, וואס דער ווייטאָג שטאמט פון אזא טרוקענער עגאאיסטקע, ווי דו, אניומא...

א נ י ו ט א (קאלט): אז מען רעדט, דעררעדט מען זיך. איצט ווייס איך ענדלעך דיין אויפריכטיגע מיינונג וועגן מיר. טרוקענע עגאאיסטקע... (שמעלט זיך אויף) א גוטע נאכט... ניי שלאָפן, דוד, ס'איז שוין שפעט... (לאָזט זיך גיין צו זיך אין צימער).

ד ו ד (דערשראקן): ניי נאך נישט... אניומא, טיערע, ניי נאך

ניט! לאָז מיך נישט איבער אזוי!... אין אזא שטימונג!... א נ י ו ט א : שרעק זיך נישט... איך פארלאָז דיר נאך נישט אויף שטענדיג... איך וועל נאך לעבן מיט דיר און... שלאָפן מיט דיר... און אויסהערן דינע טיפע טעאָריעס — צווישן איין קוש... און דעם אנדערן... אָבער נישט היינט... (דערנענטערט זיך צו דער טיר).

ד ו ד : אניומאטשקא! לאָז מיך נישט אליין... דו ווייסט דאך אז איך קאָן נישט זיין אליין...

א נ י ו ט א (שמיינט): נישט היינט, האב איך געזאגט! היינט בין איך א טרוקענע עגאאיסטקע און איך לאָז דיר אליין... יעדענפאלס דארפסטו דאך מסתמא ענדיגן אן ארטיקל? דו האלטסט דאך שטענדיג אין פארענדיגן אן ארטיקל. (עפנט די טיר פון איחר צימער).

ד ו ד : יא, איך דארף טאקע זעהר נויטיג פארענדיגן אן ארטיקל. גוט וואס דו האסט מיר דערמאָנט...

(אניומא לאַכט שטיל, אָבער בייזוויליג. זי גויט אַרױן צו זיך אין צימער און שליסט צו די טיר).

ד ו ד (צינדט אן דאס עלעקטרישע לעמפל אויף זיין שרייבטיש. זעצט זיך אַוועק. זיפצט שווער. זוכט געוועזענע טינטער, פילט אן זיין פאָנטען-פּען. מאַכט נאָמיצן. רייסט בלעמלעך פאַפיר און וואַרפט זיי אין קאַרב. באַרוהיגט זיך ביסלעכווייז און הייבט אן שנעל צו שרייבן).

פ א ר ה א נ ג פ א ל ט

דריטער אקט

דריי יאהר שפעטער. אין ביילקע'ס ליטערארישן קאפע. ביילקע רופט זיך איצט מאדאם בעללא. זי האט אפגעשוירן די האר. האט זיך אריינגעשטעלט א גאלדענעם פאדערשטן צאן; זי טראגט סטילישע קליידער און רויבערס א לאנגען פאפיראס.

אידער דער פארהאנג הייבט זיך אויף, הערט מען די געוויינלעכע קאפע-קלאנגען — א געמיש פון מענטשלעכע שטימען, קלאפענדע טירן און ברייזגענדע געשיר. אין דעם אלגעמיינעם ליארעם קאן מען אויך אויך טערשיידן פארטויכטע קלאנגען פון א דזשעז-ארקעסטער. ווען דער פארהאנג הייבט זיך אויף, זיינען די מוזיק-קלאנגען דויטלעכער. זיי קומען פון אויבערשטן עטאזש, וואו עס געפינט זיך א טאנצ-זאל (ניט ביילקע'ס). דער ארקעסטער, דאָרט אויבן, שפילט „האללעלוא, אה האללעלוא!“ אייניגע געסט, דא אונטן, ברומען צו די זעלבע מעלאדיע.

ביי א טישל לינקס, אויף דער אוואנסצענע, זיצט דוד ריבאקאוו איינער אליין. זיין לינקער עלענבויגן איז אויפ'ן טיש און ער שפאָרט אן דעם קאפ אויף דער לינקער האנט. מיט זיין רעכטער האנט האלט ער א גלאז, פון וועלכער ער זופט קאווע פון צויט-צויט. דערבוי קוקט ער אריין אין א בוך.

ביי א טישל, רעכטס, אויף דער אוואנסצענע, זיצט א גרופע מאלער, שרייבער און אקטיארן. זיי עסן, רויבערן, שמועסן צווישן זיך. א וועיטער קומט צו צו ריבאקאוו'ן מיט א שפייז-קארטע אין דער האנט.

דער וועיטער : איהר וועט איצטער עסן, אדער איהר ווארט נאך אויף אימיצן? (רעדלענגט איהם די שפייז-קארטע). דוד (קוקט אריין אין דער שפייז-קארטע און מורמעלט) : געהאקטע הערינג, קעלבערנע געהירן... געפילטע פעפערלעך... בארלי-זופ... קאנסאמע מיט נודלס... המ!... ראָוסט לעם... וויענער שניצל אלא האלשטיין... (רויסט זיך אפ פון דער קארטע. צום וועיטער) רופט מיר אהער ביילקע'ן... איך מיינ וואו איז עפעס מאדאם בעללא? זאגט איהר, אז איך דארף זי האָבן אויף א מינוט... אויב זי איז ניט פארנומען. (טוט זיך ווידער אריין אין בוך. דער וועיטער גייט אפ.)

מאלער בר אגיתש (ביים טישל, רעכטס. ער שפרינגט אויף אן אויפגערעגטער) : איך וואלט געוואלט וויסן נאך איין זאך : פאר-וואס קארמעט מען מיר ביי די פארטים מיט אזויפיל זיסקייטן? וויסן זיי דען ניט, אז כ'האָב פאר דעם א גאנצן טאָג געהונד-נערט? צו פארטים לאדן זיי מיר, אָבער מיינע בילדער קויפן זיי ניט... מיט מיינע בילדער אינטערעסירט מען זיך ניט... קיינער דארף ניט מיינע בילדער (שרייט אויף) וואס גיבן זיי מיר די קענדי? ! קענדי גיבן זיי מיר נאך, ווען מיינ לידיגער מאָן לעכצט נאך א טעלער זופ, א שטיקל געבראָטנס...

דער שרייבער גראסמאן : בארוהיגט זיך, זעצט זיך אַוועק... אַט בייסט צו...

דער מאלער בר אגיתש : ניין... ווארט, ווארט!... די פארטים זייערע... איך זופ זיך אן מיט בוטלענ-משקה — מען מוז דאך זיין א גוד באי! נו? זינג איך און טאנץ און ליארעם מיט דער גאנצער קאמפאניע... אָבער מיינע בילדער! מיינע בילדער!... קיינער דארף ניט דאָס בלוט פון מיינ האַרצן... המ... מיינע אנעקדאטן האָבן זיי דוקא ליב... (מען טראָגט איהם אונטער א שטיקל הערינג אויף ברויט. ער רויסט איבער זיינע רייד און נעמט זיך שרויעריג קויען.)

מאדאם בעללא : (די געוועזענע ביילקע קומט אַרונטער צו דער אוואנסצענע. זי גייט צו צו דוד'ן, זעצט זיך אַוועק ביי זיין טישל און ווארט ער זאל זי באַמערקען. דוד איז נאך אלץ פארטימט

אין זיין בוך. זי רירט אן זיין ארבל און נעמט ביי איהם אונטער די ליידגע גלעז, פון וועלכער ער האט געהאלטן אין איין זופן — די לופט).

ד ו ד : אה, דאס ביסטו, ביי... בעללא?

ב ע ל א : איהר האט מיר גערופן?

ד ו ד : יא, יא... איך האב דיר געוואלט פרעגן, וואס איך וועל היינט עסן? דער וועיטער דיינער שטופט מיר די קארטע... אזויפיל זאכן... איך ווייס? זאג איהם אן, (שטיל) ביילעס קרוין, וואס ער זאל מיר דערלאנגען...

ב ע ל א : (שטייכלט) : אלל רייט, מיטער ריבאקאוו, זארגט ניט — ער וועט איך שוין בריינגען א מיטאג, אזוי ווי איהר פלעגט אמאל עסן ביי זיך אינדערהיים... איך ווייס דאך שוין, וואס איהר האט ליב. (זי שטייט אויף).

ד ו ד : ווארט נאך א מינוטקעלע. זאג נאך, מאטל קומט אהער אמאל? איך האב איהם שוין א לאנגע צייט ניט געזעהן... איצט, אז ער איז שוין מיין באלעבאס, מיין פאבלישער, וואלטן מיר זיך געדארפט, דאכט זיך, אפטער טרעפן... צוזאמענריידן זיך וועגן פארשיידענע פראגן פון דער רעדאקציע... כ'ווייס? ער האט דאך עפעס געזאגט, אז ער קויפט די צייטונג פאר מיר? ! האלט ער זיך אבער אין איין שושקען מיט זייטיגע מענטשן — מיט מינע שונאים, מיט נידעריגע באשעפענישן, וואס קוקן איהם נאך אין האנט אריין... וואס לעקן איהם די שטיוול, אזוי ווי הינט...

ב ע ל א : איך וועל שפעטער צוריקקומען — וועלן מיר זיך דורכריידן... פריהער פאר אלץ דארפט איהר אפעסן... מען דערלאנגט איך שוין — אט די מינוט. (גייט אפ אין הינטער-גרונט און רעדט צום וועיטער וועגן דער באשטעלונג פאר ריבאקאוו'ן. פון שישל, רעכטס, שטילט זיך אפ א יונגערמאן, סימקין, וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען הינטער די פלייצעס פון די זיצערע האט זיך מיט גרויס אויפמערקזאמקייט צוגעהערט צו זייערע רייד. ער איז קורץ און דאך, טראגט לאנגע האר און גרויסע ברילן. ער גייט צו צו ריבאקאוו'ן, וועלכער לייענט שוין ווידער).

ס'מ'ק'ין : המ... אנטשולדיגט, הערר ריבאקאוו, וואס איך שטער אייך... איך... איך בין אייערער א שטענדיגער לעזער... און... איך האב שוין לאנג געזוכט די געלענעהיים אייך צו שטעלן א פראגע.

ד ו ד : זעצט זיך... (שפארט אן דעם קאפ אויף ביידע הענט, גרייט צו אן אומאנגענעמער סצענע).

ס'מ'ק'ין : איך וויל אייך בלויז זאגן, אז... אז... איך בין ניט איינפערשטאנען מיט אייך... גאט האט אייך געגעבן טאלאנט (העכערט זיין שטייט) איהר זאלט אויפאלערן און ניט פארטומ-לען די שוואכערע מוחות... איך וויל אייך פרעגן א פראגע... המ! (שטעלט זיך אויף) וואס פאר א געברויך האט איהר געמאכט פון אייער טאלאנט? ! ניט אויף צו פארפירן, נאך אויף צו ראטע-ווען די לעזער!... יא! יא! יא!... (ער קלאפט מיט דער פויסט אן שיש. דוד קוקט אויף איהם מיט א שרויעריגער נייגעריגקייט. פון די אנדערע שישלעך קוקט מען זיך גלויבנליטיג אום. עס באווייזט זיך בעללא און נאך איהר שפאנט א וועיטער מיט אן אנגעלאדענעם פאז).

ב ע ל א : (אנגעמענדיג סימקין'ען מומערלעך פאר ביידע אקסל און אויסדרעהענדיג איהם אין דער ריכטונג פון דער מיר) שפעטער, מר. סימקין... לאזט איהם צוערשט אפעסן... קומט אריין שפעטער — וועט איהר זיך מיט איהם בעסער אויס'טענה'ען... (סימקין שטעלט אויף זיין קאלנער און ניט זאגענדיג קיין ווארט, גייט ער ארויס. דערבוי ווארט ער געוועזן מיט זיין גרויסן קאפ און די בלויזע לאנגע האר).

ד ו ד : נאך א קרבן פון דער צייטונג... מיינער א קרבן... אבער פארוואס פארפאלגט מען מיר פון ביידע זייטן? די קאלעגן פון איין זייט — די לעזער פון דער אנדערער? און גראד איצט? זאגט מיר, ביילעס, זעהט זיך שוין טאקע אזוי שטארק אן אויף מיר, אז איך גלייטש זיך בארג אראפ? ווייסן שוין טאקע אלע וועגן מיין אונטערנאנג? און איך האב געמיינט, אז איך אליין ווייס נאך וועגן דעם...

ב ע ל א : עסט, מר. ריבאקאוו, און זארגט ניט... אויף צעהן

ניטפארגינערס, האט איהר טויענטער פארעהרער, נאך מיט יענע טרעפט איהר זיך ניט אזוי אפט... איך ווייס, וואס איך רייד, מר. ריבאקאו... צו מיר קומען אריין פארשיידענע מענטשן און איך הער זיך צו צו זייערע רייד...

(ריבאקאו עסט. קוקט אויף בעלא'ן מיט דאנקבארקייט און שלינגט איהרע ווערטער מיט מעהר אפעטיט, ווי די שפייזן פון טעלער).

(פון טישל רעכטס הערן זיך אפגעריסענע פראזן: „וואס האט דאס צו טאן מיט'ן רעזשיסאר? ס'איז גאר דעם דעקאראטאר'ס אויפגאבע!“... פון א מיטעלסטן טישל דערטראגט זיך: „ער איז א פראוואקאטאר, א קאנטר-רעוואלוציאנער, א לומפ... אין אלע צייט-טונגען...“ א. א. וו. אויף א מינוט צייט איז דער ליארעם אן אלגעמיינער).

(עס באווייזט זיך טאטל. ער איז רונדער און גלאטער געווארן, ער טראגט ברילן, גייט אנגעטאן אין טייערע קליידער, מיט א סטיי-לישער דערבי אויפ'ן קאפ און א שטעקן אין האנט. אין קאפע ווערט פלוצלונג שטיל. דערנאך הערט זיך פון אלע טישלעך א שעפטשען: מאטל... ס'איז מאטל... דער גליקלעכער, דער ערפאלגרייכער ריזל-עסטייטניק, פאבלישער...).

בעלל א (קוקט זיך אום) אט איז ער דא! איהר האט דאך אזוי שטארק געביינקט נאך איהם!... נו, און איך האב פאר איהם קיין צייט ניט... באלד וועט מען אייך דערלאנגען דאס איבעריגע... (גייט אפ לוינקס).

(מאטל קומט צו אלץ נעהענטער, אויפ'ן וועג שטעלן איהם אפ פארשיידענע מענטשן, אפגעבענדיג איהם שלום. פון ווייטע טישלעך קומט מען צו איהם א דריק טאן די האנט און אריינרוימען עטלעכע שמיכלעך אפערטער. אבער מאטל איז אומרוהיג. ער זוכט אימיצן מיט די אויגן. דערזעהנדיג דוד'ן לאזט ער זיך גלייך צו איהם).

מאטל: העלאו, דוד! שוין לאנג דיך ניט געזעהן! ווען איך קום אריין אין רעדאקציע — טרעה איך דיך ניט...

דוד: קום אריין ווען איך בין דארט, וועסטו מיך טרעפן. אט צווישן צען און דריי — ביז פיער... איך זיך דארט אפ מיין נאנצע ארכייטס-צייט — מעגסט זיכער זיין...

מאטל: זיי ניט ברוגז, דוד... וואס-זשע? מיינסט אפשר, איך

קוק דיר נאך — ווען דו ארכייטסט, אדער וויפיל דו ארכייטסט? פאר דיר האב איך דאך קיין באשטימטע שטונדן ניט...

דוד (איראניש): א שיינעם דארק דיר פאר די ספעציעלע פרי-וויילעניעס...

מאטל (מערקט ניט דעם טאן): זאג נאך בעסער, וואו איז ערגיץ דיין מיסעם? וואס מאכט זי עפעס? וועט זי דא היינט זיין? דוד (אומרוהיג): ווער? אנויטא? יא, זי וועט דא זיין... זי האט זיך אפגערעדט צו טרעפן מיט מיר — דא...

מאטל: וויפיל דעם זיינער?

דוד: איך ווייס ניט וויפיל דעם זיינער... איך וועל דא זיצן אזוי לאנג, ביז וואנען זי וועט קומען...

מאטל: א—הא... נו, איך וועל נאך שפעטער אריינקומען... סא-לאנג!... (לאזט זיך גיין צו דער טיר).

דוד: ווארט א מינוט... (העכער) מאטל!... (מאטל הענט נישט און גייט ווייטער. דוד שרייבט) מאטל!... מאטל!...

מאטל (קערט זיך אום א צורייצטער. בויגט זיך אן צו דוד'ן און רעדט שטיל, אבער שארף) איך וואלט דיך געבעטן, אז פאר לייטן זאלסטו מיך ניט רופן „מאטל“...

דוד: וואס הייסט — ניט מאטל? ווי אזוי-זשע זאל איך דיך רופן, אויב ניט מאטל?

מאטל (אכיסל פארשעמט): כ'האב דאך עפעס א צווייטן נאמען אויך... בלושטיין, הייס איך דאך — איך מיי, בלוסטאון...

דוד: אזוי נאך? מר. בלוסטאון?... נו, און קיין מיטל-נאמען האסטו נאך ניט? אפשר וואלטו זיך געגעבן „וואשינגטאן“ פאר א מיטל-נאמען? ס'וועט קלינגען אויסגעצייכענט! הער זיך איין: מיסטער מעטיו וואשינגטאן בלוסטאון... כא! כא! כא! (פארהוסט זיך און קאן דעם אטעם ניט כאפן).

מאטל (טיף באלוידיגט): ווען איך וועל מיר דארפן געבן א מיטל-נאמען, וועל איך זיך ביי דיר ניט אנפרעגן... (רוקט אן זיין דערבי אויף דער נאז און גייט אפ מיט שנעלע באוועגונגען).

(פון א טישל אין הינטער-גרונט טיילט זיך אפ דער דיכטער לעוואנטשיק און קומט צו צו ריבאקאו'ן, וועלכער איז נאך אליין

פארטאפעט פון חוסטן).

לעוואנטשיק: האללאן, דוד ריבאקאו! וואס מאכסטו ווען באניסטו זעלבסטמאָרד?

דוד (צעשמיינט): יא, טאקע, ווען באניי איך זעלבסטמאָרד?

לעוואנטשיק (דערשלאגן): וואס איז דיר? מיינסט איך פרעג טאקע אויף אן אמת? הער זיך איין, דו גרויסער, בארימטער, פאפולערער און שטארק-געלעזענער דוד ריבאקאו!... דא, אַט דאָרט, ביי יענעם טישל, געפינט זיך א יונגער מלך, וואס לעכצט זיך מיט דיר צו באַסענען... זי האָט פריהער געמיינט, אז איך בין דוד ריבאקאו, ווייל... אַט אזוי האָט זי זיך איהם טאקע פאָרגעשטעלט... איך האָב ניט אָפגעלייטענט... ביזער זיך ניט, טייערער... ס'איז געווען אזוי אנגענעם אויסצוהערן די אלע קאמפלימענטן און נאך פון אזעלכע שוין-געפארבטע ליי-פעלעך... אויף מין אייגענעם חשבון, איך מין, פאר מיינע לידער קומט מיר ניט אָפט אויס צו הערן אזא לויב... נאָר... נאָר... ווען זי האָט אָנגעהויבן ציטירן שטיקער פון דינע אַרטיקלען און האָט געוואלט וויסן, וואָס איך האָב דערמיט געמיינט, האָב איך זיך פארשעמט און פארלוירן... און איך האָב איהר אויס-געזאָגט דעם גאנצן אמת: אז ניט איך, נאָר דו ביזט דער געניאלער דוד ריבאקאו... איצט וויל זי צו דיר... זאָל איך זי א רוה טאָן?

דוד (ערנסט): יא, בריינג זי אהער... איך דאַרף זי איצט זעהר נויטיג האָבן...

לעוואנטשיק: הערט!... מיס... שוין, אזוי גיך פאָרגעסן איהר גאָמען... עפעס א בעסאראביער, אָדער א רומענישן גאָמען האָט זי... (גייט אַריבער צום טישל און קערט זיך באלד אום מיט א זעהר יונגער אויסגעפוצטער מיידל פון דעם אַטעריקאניזירטן פלע-פער מין. ער בויגט זיך צו איהר אן און פרעגט עפעס ביי איהר).

לעוואנטשיק (צו דוד): ערלויבט מיר אייך, הער דוד ריבאקאו, פאָרצושטעלן אייערע א געטרייע לעזערין, מיסס בעני-

דערסקי... (ער גייט אָפ, אומקוקענדיג זיך און צוואוינקעניג דער מיידל).

דוד: פרייט מיך אייך צו קענען... זיצט, מיסס בענדערסקי... (זי זעצט זיך אַוועק און קוקט אויף איהם מיט צושראָקענע אויגן). מיסס בענדערסקי: זייט איהר טאקע דוד ריבאקאו אליין, אָדער ער גארט מיך ווידער?

דוד: ניין, דאָס מאָל איז דאָס דער ריינער אמת. בענדערסקי (זיפצט): איך האָב זיך אייך גאָר אנדערש פאָרגעשטעלט

דוד: אזוי ווי איהם?

בענדערסקי (שאַלט מיט'ן קאָפּ): ממש—ה!...

דוד: דאָס מאַכט ניט — איהר וועט זיך צוגעוואוינען... זאָגט עפעס א גוט וואָרט, מיסס בענדערסקי... ווי אָפט לייענט איהר מיינע אַרטיקלען?

בענדערסקי (ענטוואַסמיש, אָבער נאָך אלץ קוקענדיג אן א זייט): זעהר אָפט! איך לייען אלע, אלע אייערע אַרטיקלען... דוד (פרויעריג): נו! און איצט, נאָך דעם, ווי איהר האָט מיך געזעהן — וועט איהר ווייטער אויך לייענען אלע, אלע מיינע אַרטיקלען?

בענדערסקי (ניט גאָנץ זיכער): געוויס וועל איך לייענען!... דוד: דאָס איז גוט... א דאָנק אייך, מיסס בענדערסקי, דערפאַר וואָס איהר זאָגט מיר ניט דעם גאנצן אמת... וואָס איהר לאָזט זיך מיר גייסטיג אָנשפּאַרן אויף אייך... איהר פארשטייט, מין סינד? פאַר א קראַנקען מאָגן זיינען דאָ פארשידענע גוטע מיטלען — מען נעמט איין א פיל, א פראַשעק, און מען ווערט געהיילט... פאַר א קראַנקען גייסט אָבער, זיינען נישטאָ קיין פראַשעקס... דאָקטוירים זאָגן: ס'איז גאָרנישט, ס'איז נערוון און... לאָזן אייך אויסגיין פון צער...

עד! עד! א קראַנקען גייסט דאַרף מען היילן מיט ליב-שאפט, מיט געדולד, וואָס איין מענטש אַנטלייט, אָדער שענקט אַוועק דעם אנדערן... איהר פארשטייט, וואָס איך מין?

בענדערסקי (שאקלס מיט'ן קאפ): יא, איך פארשטיי...
רעדט ווייטער...

דוד: אט, אט דאס איז עס!... איהר פארשטייט אפילו ניט...
אבער איהר זייט מיך גרייט אויסצוהערן, ווייל איהר האט א גוט-
הארץ און איהר האט אויף מיר רחמנות... גיט'שע מיר אייער
הענטל... האט ניט מורא... פון מיר וועט אייך קיין ביזן ניט
געשעה... (מיסס בענדערסקי גיט איהם איהר האנט און קוקט זיך
אום אויף אלע זייטן, אזוי ווי זי וואלט געזוכט אן אויסוועג פון דער
אויסערגעוויינלעכער און דאך העכסט אינטערעסאנטער לאגע.)
(מאטל קומט אריין. ער דערזעהט ווי דוד זיצט דעם קאפ געד-
בויגן איבער דער מוידל'ס האנט. די סצענע רעגט איהם אויף. ער
גייט צו און פרעגט זיך ווידער נאך אויף אנווארט'ן.)

מאטל: דיין מיסעס איז שוין געווען דא?

דוד: (אומקוקנדיג זיך): ניין, נאך ניט געווען... (אזוי ווי
אויפגאפענדיג זיך פון שלאף) הערט נאך, מר. בלוסס אן!
וואס פרעגט איהר זיך אזוי שטארק נאך אויף מיין פרוי?

מאטל: (אנווייזנדיג אויף מיסס בענדערסקי): גלאט אזוי! אויב
דו פארגעסט, אז דו האסט א מיסעס, דארף דאך אימיצער
אנדערש וועגן איהר געדיינסען!...

מיסס בענדערסקי (שמעלט זיך אויף און וויל אוועקגיין):
איך וועל באלד צוריק...

דוד: זיצט, מיסס בענדערסקי, שרעקט זיך ניט פאר דעם וואזש-
נעם פרייץ... ס'איז מאטל!... ער מיינט, אז ער איז שוין א מר.
בלוסטאון. אבער דאס מאכט ניט — ער איז נאך פארט מאטל...
זיצט!... גייט איצט ניט אוועק... פארלאזט מיך איצט ניט אויף
הפקר... איך וועל אייך דערפאר ווידמען מיין בוך... איהר ווילט
איך זאל אייך ווידמען מיין בוך?...

(מאטל טרעט אפ מיט א פארעכטלעכן אויסדרוק אויף זיין פנים.
מיסס בענדערסקי זעצט זיך צוריק אוועק און הערט זיך צו דוד'ס
רויד. מאטל זיצט ביי א טישל לינקס און קוקט אלעמאל אויף דער
אוינגאנגס מיר.)

דוד: אט אזוי... איז וועגן וואס האבן מיר גערעדט?

מיסס בענדערסקי: וועגן אייער בוך...

דוד: יא, יא... אבער צוערשט... מעג איך ביי אייך ווידער
אויסבעטלען די ערלויבעניש צו האלטן עטלעכע מינוט אייער
האנט?

((די ארוינגאנגס-מיר עפנט זיך און אנווארט קומט אריין. זי
דערזעהט דוד'ן און לאזט זיך צו איהם גיין. שמעלט זיך אבער באלד
אפ און פארקירעוועט צום טישל רעכטס. זי באגריסט זיך געוועזן מיט
די ארומיגע און האלט אין איין קוקן אויף דוד'ן און מיסס בענדער-
סקי. מאטל שטייט עטלעכע מאל אויף און זעצט זיך צוריק אויף זיין
פלאץ. אנווארט זעהט איהם ניט.)

דוד: מיינט ניט, קינד מיינס, אז איך בעט ביי אייך די האנט
מיט די זעלבע שמוציגע, געמיינע אבזיכטן, מיט וועלכע אנדערע
מענער רירן זיך צו אייך צו... פאר מיר איז אייער האנט — א
קוואל פון לעבן, פון גענעזונג... איך וועל אייך ערסלערן: איהר
האט אפשר געהערט וועגן בלוט-טראנספוזיע? איהר ווייסט? ...!
ווען איין קערפער ווערט אפגעשוואכט, האט ווייניג בלוט —
גיסט מען אין איהם אריבער פון א געזונטערן קערפער גענוג
בלוט אויף צו דערהאלטן דאס לעבן.

כמעט דאס זעלבע קומט פאר מיט נערוון-קראפט, ווען א
גייסטיג-אפגעשוואכטער מענטש נויטיגט זיך אין א „טראנספוזיע“
פון נערוון-ענערגיע... איך ווייס ניט, ווי אזוי דאס קומט פאר,
נאך איך בין זיכער, אז א גייסטיג-שטארקער מענטש קאן זיין
שוואכערן מיטמענטשן שפייזן מיט דעם איבערפלוס פון זיין
נערוון-קראפט און אליין קיין שאדן דערביי ניט ליידן... אפשר
קומט דאס פאר דורך עמאנאציע, דורך יענע אומזיכטבארע
שטראמען, כוואליעס, אדער שטראהלען, וואס טיילן זיך אפ און
דרינגען אריין פון איין מענטשן צום אנדערן... און אפשר דורך
קליינע מאגנעטישע קערפערלעך, וואס ווירקן אנטשטעקער, אזוי ווי
פיזישע באקטעריען...

איהר פארשטייט, מיין קינד? אייניגע מענטשן קאנען אונז
היילן מיט זייער אנוועזענהייט — אנדערע פארשאטן אונז באלד
— אזוי גיך, ווי זיי קומען נאך צו נאעהנט צו אונז... ווי א
מערדערלעכע קראנקהייט קאן איין מענטש דעם אנדערן פאר-

שאטן... (זעהר צאָרט) אָבער איהר... איהר...

א נ י ו ט א (אזוי ווי צו זיך, אָבער אויסער זיך): נו? נו? ...!...
ער דערציילט איהר שוין יענע באַרימטע מעשה מיט די ווערס-
לעך!...

(מיסס בענדערסקי הערט זיך צו די גאַנצע צייט מיט גרויס אויס-
מערקזאַמקייט. איהרע אויגן עפענען זיך אַלץ ברויטער. צום סוף
שמרעקט זי אַליון אויס די האַנט איבער'ן מיט. דוד כאַפט זי אָן
מיט זיינע ביידע הענט און פאַלט צו איהר צו מיט זיין שמערן.
ביידע הערן ניט, ווי מען לאַכט ביים דערבויאָגן מיטל פון אַניומאַס
באַמערקונג.)

פון הינטער דער ביזנעס דערהערט זיך געזאָגט. די אַרײַנגאַנגס
מיר עפנט זיך און אַ גרופע יונגעלויט און מוילדע (זעקס יונגעלויט
און פינף מוילדע) לאָזן זיך אַרײַן איינער נאָכ'ן אנדערן, האַלטענ-
דיג איין האַנט אויף דעם אַנדערנ'ס אַקסל. זיי מאַרשירן אַרײַן אין
א פאַקס-טראַפּירטס און זינגען אין אַ האַלבער שטימע):

Sometimes I'm happy
Sometimes I'm blue
My disposition
Depends on you. . . .

(ווען זיי קומען צו צו דער אוואַנסענע, קוקט זיך מיסס
בענדערסקי אום און דערקענט דעם לעצטן יונגעראַן. זי רויפט אַרויס
איהר האַנט פון דוד'ס און שרייט אויס מיט אַן אויסדרוק פון
באַפּרייאונג: „אַה! דושימי!...“)

דוד גיט זיך אַ קלאַפּ מיט'ן שמערן אָן מיטל און קוקט זיך אַרום
מיט ווילדע אויגן.

דושימי שרייט אויס: „העללאָו קיד!“ ער כאַפט אַרום דאָס
מוילד און טאַנצט מיט איהר עטלעכע מרים אויף דער אוואַנסענע):

I never miss
The sun in the skies
If I can see
The sun in your eyes.

(די אַנדערע פאַרלערט טוען דאָס זעלבע. עטלעכע וועיסערס
גיבן זיך צו זיי אַ לאָז, שריינענדיג):

ו ו ע י ט ע ר ס : נאָט היער! אפּסטעירז! אפּסטעירז!...
(די יונגוואָרג זאָגן אַלע צוזאַמען מיט אַ קוויטש: „אַה?
אפּסטעירז? ...!“ און לאָזן זיך אַוועק איינער נאָך דעם אנדערן מיט
אייין האַנט אויף דעם אַנדערנ'ס אַקסל — צו דער אַרײַנגאַנגס מיר.
זיי זינגען דערבוי):

Sometimes I love you
Sometimes I hate you
But when I hate you
It's 'cause I love you.

(דוד שמעלט זיך אויף און קוקט זיי נאָך אַ צעטומעלעכער. ווען
די מיר שליסט זיך נאָך זיי, זעצט ער זיך צוריק אַוועק און רעדט
אזוי ווי פאַר זיך).

ד ו ד : אַזא אינגל, אַזא שנעק... נעמט ער ביי מיר אַוועק דאָס
נויטיגסטע, מיין לעצטן אָנהאַלט... דעם לעצטן זונענשטראַל...
די לעצטע האַפּענונג... אַזא אינגל, אַזא גאַרנישט... ווי קאָן ער
זי גאָר אינטערעסירן? ... וואָס קאָן ער איהר זאָגן? ...

א נ י ו ט א (האַלט היטערש): זאָגן? זאָגן? וואָס וועט ער
איהר זאָגן? אייך דאַכט זיך, אַז מיר פרויען, וואַרטן בלויז
אויף אייער זאָגן! מעהר, ווי דאָס גרויסע וואָרט אייערס דאַרפן
מיר — גאַרנישט!...

ד ו ד (אַפּטרויסלענדיג פון זיך דעם אינצידענט מיט מיסס בענדערסקי):
אַניומאַ! דאָס ביסטו, אַניומאַטשקא, טיערע! איך וואַרט
דאָך שוין דאָ אזוי לאַנג אויף דיר!

א נ י ו ט א (איראַניש): דו האַסט געוואַרט! ? יא, איך האָב
געזעהן ווי דו האַסט געוואַרט!... האַסט מיר געוואַלט זאָגן...
הא ? ריידן!... זאָגן דאָס גרויסע, אינטערעסאַנטע וואַרט...
הא ? ...

ד ו ד : אַניומאַ! אַניומאַטשקא... הער מיך אויס, אַניומאַ!...
א נ י ו ט א (ווערט אַלץ מעהר און מעהר אויסגערעגט): גענוג שוין
אויסגעהערט! אַוועק! אַוועק פון מיר! יענע — לאַכט איהר
אויס. אָבער יענע וועלן ניט באַליידיגן די פרוי אזוי ווי איהר,

אינטעליגענטן, טוט דאס!... יענע שטעלן צו פארנעניגן זייערע פריינדיגס, ווייל זיי האבן ליב די פרוי, זיי האבן ליב דאס לעבן!... איהר... איהר האט מורא פאר'ן לעבן... איהר אנטלויפט פון לעבן — צו די טויטע ביכער... איהר (מיט עקל) ווען אייך קומט אויס צו זיין נאָהענט מיט א פרוי — מאטערט איהר זי... ווייל איהר האט זי נישט ליב... און... איהר קענט זי נישט... איהר פאר שטייט זי נישט... ניין... איהר האט זי נישט ליב... איהר...

(מאָטל האַלט זיך די גאַנצע צייט ווי אַ צערויזטער לויב. ער גייט הין און צוריק ביי דער לינקער וואַנט — גרויס אַ שפרונג צו טאָן אין אַ גינסטיגן מאָמענט.)

אַלע אַנוועזענדע שטייען אויף פון זייערע טישלעך און שטעלן זיך אַרום דוד'ן מיט אַניוואַן.)

א נ י ו ט א (איצט שוין אין אַ העכסט אויפגערגעגןן צושטאַנד, כמעט קוויטשענדיג): איך וויל אויך טאַנצן! איך גיי אויך אפּ סטעירן!... ווער וויל מיט מיר טאַנצן? (קיינער רופט זיך נישט אָפּ) נ, געוויס!... איהר, אינטעליגענטן, קאָנט דאָך גאָר נישט טאַנצן! איהר האַלט דאָך נישט פון טאַנצן!... אזוי לייכטיזיג זיינט איהר דאָך נישט!...

(דוד זיצט מיט ביידע עלענכוינגס אויפ'ן טיש, דאָס פנים מיט די הענט צוגעדעקט.)

מ אָ ט ל (טרעט אַרײַן אין קרייז): איך קען טאַנצן, מיסעס רי- באַקאו. איך וועל אייך נעמען אפּסטעירן, אויב איהר וועט דערלויבן...

א נ י ו ט א (מיט אַ קורצן היסטערישן געלעכטער): מאָטל קען טאַנצן!... מאָטל לאַרט מיך איין צום טאַנצן!... כאַ! כאַ! כאַ! כאַ! (ווערט באַלד ערנסט) אָבער פאַרוואָס טאַקע נישט מאָטל? (רעדט אזוי ווי אויסגעשטודירטע ווערטער) גראַב און אומוויסענד, אָבער ער האַלט אין שטייגן... יענער (אָנווייזנדיג אויף דוד'ן) איז אַ געבילדעטער, אַ באַרימטער, אָבער ער גייט שוין באַרג אַראָפּ... איך וויל נישט מיטגעשלעפט ווערן אין אָפּגרונט... דער מענטש האָט מיר פאַרשאַדט... פאַרשאַדט... גענוג כוחות ביי

מיר אַוועקגענומען... איך וויל שטייגן צוזאַמען מיט מאָטל'ען... יא, מיט מאָטל'ען...

א ל ע : וואָס מורמלט זי דאָרט? זי איז פון זינען אַראָפּ? וואָס קלייבט זי זיך צו טאָן?...

ד ו ד (גלויבנדיג און קאַלט): זי איז גערעכט... איך גיי שוין באַרג אַראָפּ... איך האַלט אין זינקען... מאָטל שטייגט... (וואַריטער) איך אליין האָב איהר דאָס אַלץ דערציילט... איך אליין האָב זי דאָך אויפגעקלערט... זי, מיט איהר הינערשן מח וואָלט זיך דאָך קיינמאָל צו דעם נישט דערטראַכט... (העכער) יא, מאָטל האַלט אין שטייגן! מאַכט פלאַץ פאַר מאָטל'ען... אלע אויף די קני פאַר מאָטל'ען... כאַ! כאַ! כאַ!...

(אָניוואַ רוקט זיך אָפּ מיט שרעק פון דוד'ן — נעהענטער צו מאָטל'ען. מאָטל לויגט איהר פאַר זיין אַרעם. זי לויגט אַרײַן איהר האַנט און זיי לאָזן זיך ביידע אַרויס פון קרייז.)

ד ע ר מ אָ ל ע ר ב ר אָ ג י ט ש : וואָס טוט זיך דאָ, וואָלט איך געוואָלט וויסן?...

ד ע ר א ק ט י אָ ר : גאָרנישט!... ס'איז משיח'ס צייטן... מ אָ ט ל (שטעלט זיך אָפּ און קעחרט זיך אום): וואָס פאַר משיח'ס צייטן? ס'איז מאָטל'ס צייטן — אָט וואָס!... (ער לאָזט זיך ווייטער גיין. ביידע פאַרשווינדן אין דער אַרײַנגאַנגס-טיר.)

ד ו ד (שפּרינגט אויף): איהר האָט געהערט? איהר האָט גע- הערט, וואָס ער האָט געזאָגט?... מ אָ ט ל'ס צײַטן! באַגרייפט איהר כאַטש, ווי טיף דאָס איז, ווי גרויס דאָס איז? (האַלב אָנשציקט) מאָטל זאָגט אַרויס א י י וואָרט און אויף דעם איינעם וואָרט וואָלט מען געקאָנט דריי וויכטיגע ביכער אָנשרייבן!... מ אָ ט ל'ס צײַטן!... (רעדט שנעל און ערנסט.)

יא, דאָס וואָס האָט פאַסירט ביי אונז אין רעדאַקציע, קומט איצט פאַר אומעטום, איבער דער גאַנצער וועלט... אין די העכסטע רעגירונגס-קרייזן פון אַ לאַנד, אין פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס אזוי גוט ווי אין קולטורעלע — אין די קרייזן פון קונסט און וויסענשאַפט אפילו!... אומעטום, זאָג איך אייך, פאַרנעמט

מאטל דעם אויבענאן... אין די ארבייטער-יוניאנס... מען זעצט ארונטער פיהרער און מען זעצט ארויף מאטל'ס... אה! מאטל איז איצט שטארק פאפולער, ווייל מאטל ארבייט מיט זיינע עלענבויגנס!... מיט זיין גרויסער נעמבע פארשרייט ער אלעמען! מיט זיין פיזישן אויסדויער באקעמפט ער און שטויסט ארויס די אינטעליגענטן, די אידעאליסטן — פון אלע זייערע פאזיציעס... (הויבט פלוצים אן היסטעריש צו שרייען. רוקט אפאנדער מיטלעך, שטויסט און ווארפט אים ביינקלעך) מאכט פלאץ פאר מאטל'ען, האב איך אייך געזאגט!... שפילט דעם מארש פון גראבן יונג... ס'איז מאטל'ס צייטן!... איהר הערט דאך!... מאטל'ס, מאטל'ס צייטן!...

(ער פארהוסט זיך, האלט בליפנדיג. ביילקע זעצט איהם אוועק. האלט איהם צוריק. גיט איהם וואסער, באמיהט זיך איהם צו בארן היגן. דער עולם רוקט זיך אפ פון איהם. עס הערן זיך שטימען: „וואס איז ער, שיכור?!“)

ש ט י מ ע : ניין, משוגע! מען קאן משוגע ווערן ווען א ווייב פארשעמט אזוי פאר לייטן!

(סימקין, דער שמענדיגער לעזער, וועלכער איז פריהער צוריק געקומען, האלט זיך אין איין רוקן נעמענער צו דוד'ן. ער הערט זיך איין און קוקט זיך צו מיט גרויס אויפגעגונג און אינטערעס). ד ע ר מ א ל ע ר ב ר א ג י ט ש (צום אקטיאר): סעי! לאמיר ניין זעהן, ווי מאטל טאנצט מיט מאדאם ריבאקאוו...

ד ע ר א ס ט י א ר : טאקע! וואס שטייען מיר דא? לאמיר ניין אפסטעירן... מ'דארף אנטוסן דאס פארל!...

(דער עולם גייט זיך פאנאנדער. סימקין באנוצט זיך מיט דער געלעגנהייט, וואס ריבאקאוו איז מעהר נישט ארומגערינגלט מיט'ן עולם. ער גנב'עט זיך אונטער און רעדט מיט חוצפה).

ס י מ ק י : וואס-זשע? דוד ריבאקאוו איז פלוצים געווארן אויס דעמאקראטיש? ער פלעגט דאך עפעס שרייבן וועגן גלייכע רעכט און גלייכע געלעגנהייטן פאר אלעמען? פון ווען אן צעטיילט ער עפעס די מענטשהייט אויף אינטעליגענטן און גראבן יונגן? א קאנטר-רעוואלוציאנער — אט וואס איהר זייט!... (ער שפרינגט אפ פון דוד'ן).

ד ו ד (ווערט ווידער אויסגערעדט, ווי פון א שארפן שטאך): שטאט-אפ!... פשאל וואן!... (לאזט אריין די פינגער אין זיינע האר און צעשוויערט זיי. ברומט צערויזט. נאך א קורצער פויזע שרייט ער ווידער אויף): איך לייסן, אז אלע מענטשן ווערן גלייך גע-בוירן!... מענטשן זיינען נישט גלייך און איך גלויב נישט, אז זיי וועלן זיך ווען עס איז אויסגלייכן!... עס זיינען דא פארשיידענע מינים מענטשן פון העכערע און נידעריגערע קוואליטעטן... העי! איהר! איהר הערט, וואס איך זאג אייך? גראד אזוי ווי צווישן עפל, מאראנצן זיינען דא זיסערע און זאפטענערע—אזוי איז דאס אויך צווישן חיות און גאנץ געוויס צווישן מענטשן. אייניגע מענטשן בליהען אויף, ווי וואונדערבארע פלאנצן, אין קאלירטע בלומען — אנדערע בלייבן אויף שמענדיג בלויז מיט איינטאניגע בלעטער באדעקט.

איהר מענט מ'ך אלע רופן קאנטר-רעוואלוציאנער און פינצ-טערלינג און פאררעטער, און פראוואקאטאר, אפילו, און מאטל מעג מ'ך ארויסווארפן פון זיין „ליבעראלער" צייטונג... איך זעה נישט איין, פארוואס די קוואנטיטעט פון דעם מענטשלעכן מין זאל פארדינען א גרעסערע סימפאטיע, ווי די קוואליטעט? פאר-וואס זאלן עפעס 100 מענטשן פון דעם נידעריגן מין ארויס-רופן א גרעסערן מיטגעפיל ווי איין מענטש פון דעם העכערן?... נאך אלעמען איז דאך די רעכענונג א פאלשע... ווייל אפהייטעני-דיג איין סיין מענטשן-קינד קאן מען שאפן ליכט, אויפסקלערונג גליק פאר טויזנט, אדער מעהר גראבאנעס. דער איינער פאר-מאנט דאך גענוג נערוון-קראפט אויף צו שפייזן יענע הונדערטער — אהן איהם וועלן זיי דאך גייסטיג פארהונדערן און צום סוף איינער דעם אנדערן אויפטרעסן!...

(ער רעדט אלץ שוואכער און שוואכער. בעללא פארשרוייבט דערווייל דעם „שמענדיגן לעזער" און נאך עטלעכע נייגעריגע. זי בלייבט מיט איהם אליין. ער ענדיגט אין קלאגענדע מענער און טוליעט זיך צו ביילקע'ן, ווי א קליין קינד).

ד ו ד : בין איך גערעכט, ביילקע? זאג אליין... זאג זיי אלעמען.

א יא, איך בין גערעכט?

ב י י ל ס ע (גלעטענדיג זיינע האר): גערעכט, אדער ניט גערעכט, האט איהר דאס אלץ ניט געדארפט פאר אלעמען ארויסזאגן... ס'קאן איך נאך שערדיגן... צו וואס זאל מען אויף איך זאגן, אז איהר זיט קעגן דעם פראלעטאריאט? ... איהר פארנעסט היינטיגע צייטן!...

ד ו ד (רעגט זיך ווידער אויף): היינטיגע צייטן... מאטל'ס צייטן! ב י י ל ס ע: שש... שש... נו, גענוג, גענוג... פארנעסט אויף א ווייל... הערט, מר. ריבאקאוו... איך וויל איך עפעס זאגן... בלייבט דא, ביי מיר, אויף א פאר וואכן, מר. ריבאקאוו... איך וועל איך אפהיטן, ווי דאס אויג אין קאפ... (זעהר צערטלעך) איך וועל איך אוועקנעבן דאס בעסטע צימער... אט דארט... וואס גייט מיט די פענצטער אין הויף אריין... דארט וועט איך קיינער ניט שטערן... איהר וועט זיך קאנען רוהיג ארבייטן — שרייבן אלץ, וואס איך געפעלט... (ווערט באגייסטערט) איך וועל איך איינריכטן א קאבינעט, מיט פאליצעס, מיט א סך ביכער, ווי ביי אונזער פאמיעשטיק... איהר וועט אנטרייבן אייערע גרעסטע ווערק...

ד ו ד (קוקט אויף איהר מיט שרעק): ניין, ביילקע, ניין! ... דוד ריבאקאוו גיט זיך נאך ניט אונטער... דוד ריבאקאוו איז טאקע געפאלן, אבער ער טרעט נאך ניט אפ מאטל'ען דעם וועג... (שרויט אויסער זיך און קלאפט אן מיט מיט דער פויסט) מאטל נעמט נאך דערווייל ניט אוועק ביי ריבאקאוו'ן זיין נקבה!... ב ע ל א (ווי צו זיך אליין): הפנים ווען סע קומט צו א ווייב, זיינען די געבילדעטע מענער ניט בעסער פאר די גראַבע יונגא-טשעס...

ד ו ד (הערט ניט וואס זי זאגט און רעדט ווייטער): האסט געהערט, ביילקע, וואס ער האט געזאגט? מאטל'ס צייטן! ... מר. מעטהיו וואשינגטאן בלוסטאון זאגט, אז ער איז איצט דער באלעבאס פון דער וועלט... דאס וועלן מיר נאך זעהן! ... מיר וועלן נאך

זעהן — וועמעס צייטן! ... קום ביילקע, איך וויל אויך א קוק טאן, ווי מאטל טאנצט מיט מיין מיסעס! ... יא, איך גיי... (ער שטעלט זיך אויף און לאזט זיך גיין צו דער טיר. פאלט אבער באלד אויף א שטול און הייבט אן צו בליפען.) ביילקע... לאז מיר ניט אליין... לאז מיר ניט אליין... ב י י ל ס ע (גלעט איהם איבער'ן קאפ): ששש... נו, שוין! ... שא... שש... ש...

פ א ר ה א נ ג

פערטער אקט

דער לאנדונגס-פלאץ פון א גרויסער שופס-קאמפאניע. דער פאדערגרונט איז האלב-מוסקל. עס שטייען אנגעשטעלט קאסטנעס און קעסטלעך פארמיט צום לאדן. טרענער לויפן ארום. פאסאזשירן, באגלייטער מומלען זיך. עס פילט זיך די אטמאספערע פון איילעניש — ווי שמענדיג ביי אן אפי-גיוענדער שיף.

דער הינטערגרונט איז העל באלויכטן און עס זעהט זיך א וויסער טייל פון א גרויסער טראנס-אטלאנטישער שיף מיט א בריקל, וואס פיהרט פון לאנדונגס-פלאץ צו דער שיף ארויף. דער באלויכטענער טייל ארום דער שיף און דער ארוינגאנג צום בריקל, זיינען ארומגעצוימט און שטרינג באוואכט פון צוויי באטמער.

פון ארוינגאנג לינקס באווייזט זיך א פאר פאלק. זי — קורץ און פעט, מיט הויכע קנאפל אויף די שיך און געקרייזעלטע לאקן ארום פנים. איהר אויסשטאמונג ווייזט אן אויף א חיוסן באגער זיך צו פוצן אין סטילישע, יוגענטלעכע קליידער. זי רעדט אויף הויכע סאפראנא-טאטן. ער — לאנג און דאך, מיט א זויערן אויסדרוק אויפ'ן פנים. דאס גאנצע לעבן האט ער געהארגעוועט כדי צו קאנען „ריטוירען“ און איצט נעמט ער דאס דעם „פאעזשור-טריפ“ וואס ער האט זיך אלע יארן צוגעזאגט. דער טרענער האלט אין דער רעכטער האנט א בינאל לעדערנע טאשן. מיט דער לינקער שטויסט ער א וועגעלע, פול געפאקט מיט קאסטנעס און האנטוואליסן.

די דאמע (ארויסלויגענדיג איהר הויטשאטל אויפ'ן וועגעלע):
דאס גייט אויך אין דער קאבינע...

דער טרענער (שמעלט זיך פלוצים אָפּ): נו, איצט, מיטעס, מוזט איהר אפמאכן אייער „מיינר“ — וואס גייט אין באנאזש און וואס גייט אין דער קאבינע? מען קאן מעהר קיין צייט ניט פארלירן — מען וועט שוין באלד ניט צונעמען קיין באנאזש.

די דאמע: אלץ אין דער קאבינע! איך דארף די אלע זאכן האבן אויף דער ריזע און איך קאן זיי אין באנאזש ניט אוועק-געבן. אלץ אין דער קאבינע, אין דער קאבינע!...

דער מאן: אבער, סוויטהארט! די קאבינע איז קליין! מען קאן דאס אלץ אהין ניט אריינפאקן!

די דאמע (קוויטשענדיג): דו רעדסט נאך? דו וואנסט נאך א טייל צו עפענען? פארוואס האסטו באשטעלט אזא קליינע קאבינע? זשאלעוועסט געלט? שמענדיג קארגסטו נאך!...

זאלסט מיר באלד גיין און איבערבייטן די קאבינע! אניט פאר איך ניט... אין דערשטיקעניש ווילסטו מיך אריינזעצן? אלע מיינע זאכן ביי מיר אוועקנעמען און אריינווארפן אין באנאזש! וואס-זשע? מיינסט איך פארשטיי ניט דיינע שטיק? דו קאנסט דאך ניט צוועהן, אז איך בייט איבער א בלוזקע — טאמער וועט אימיצער אויף מיר א קוק טאן?...

דער מאן: דארלינג, ערנער זיך ניט, אבער איצט קאן מען דאך ניט קריגן קיין אנדער קאבינע!... די שיף גייט דאך שוין באלד אָפּ...

די דאמע: אויב דו ווילסט ניט איבערבייטן די קאבינע — פאר איך ניט!...

דער מאן (אנגעמענדיג זיך מיט מוט): נו, אויב דו ווילסט ניט פארן, וועלן מיר בלייבן אין ניו-יאָרק... אלל רייט, טרענער! פיהר צוריק דעם באנאזש און רוף צוויי טעקסס!...

דער טרענער (וועלכער האט זיך דערווייל אויסגעווישן וועט

שוויים פון שמערן, פון פנים און געריבן זיינע הענט): יעס סער!
(וויל אויסקירעווען דאס וועגעלע).

ד י ד א מ ע (דערשראקן): וועיט! וואט'ס די מעטער ווייט יו?
וועלל... גוט... נעם ארונטער דעם קליינעם קאסטן און ניב
איהם אוועק אין באגאזש. אבער דאס איבעריגע מוז גיין אין
דער קאבינע...

ט ר ע ג ע ר : האלב אין באגאזש, האלב אין דער קאבינע — אלל
רייט?...

ד י ד א מ ע (קאקעטיש צום טרעגער): פליז, פליז — איך דארף
דאס האבן... זעהר נויטיג...

ד ע ר ט ר ע ג ע ר (צעכויזערט זיך): וואס מיינט איהר עפעס?
איך קאן דא שטיין מיט אייך א גאנצע נאכט? עס קומען אן
נאך פאסאזשירן און איהר נעמט ביי מיר אוועק אויפיל צייט:

ד ע ר מ א נ (גיט עפעס א שושקע דעם טרעגער. דער טרעגער ווייזט
אראפ דעם גרויסן קאסטן פון וועגעלע און לאזט זיך גיין מיט די
איבעריגע זאכן צו דער שיף. דער מאן הייבט אויף פון דער ערד
זיין קליינע האנדטאש. יאגט אן דעם טרעגער): מיין באגאזש
גייט אויך אין דער זעלבער קאבינע — אויפ'ן אויבערשטן בעטל...

ד י ד א מ ע (אויסער זיך, אוועקזעצנדיג זיך אויף איהר קאסטן
און קלאפענדיג מיט די פיס אן ווענטל פון קאסטן): איך פאר-ניט!
איך בלייב דא!... אויב מיין קאסטן גייט ניט אין מיין קאבינע,
גיי איך אויך ניט...

ד ע ר מ א נ : העי, טרעגער! קער זיך אום! מיר פארן ניט!
רוף א טעקסי... רוף צוויי טעקסים...

ד י ד א מ ע (ארונטערקריכנדיג פון קאסטן): זעה נאך, זעה נאך,
ווי ער האט זיך דאס צושריען!... איין טעקסי, צוויי טעקסים...
אויף טעקסים האט ער געלט און אויף אן אנשטענדיגע קאבינע
האט ער ניט! און דאס רופט זיך נאך א „ריטיירד ביזנעסמאן“!
(ריידענדיג אזוי באוועגט זי זיך אין דער ריכטונג פון דער שיף.
דער מאן שמייכלט צופרידן אונטער. ער דערלאנגט די פאפארטן פון
דער בוזיסקעשענע. נעמט די פרוי אונטערן ארעם און גייט מיט
איהר ארויף אויף דער שיף.)

(נאך עטלעכע פאסאזשירן, איינצעלנע און גרופענווייז — קומען
אן אין באגלויטונג פון טרעגער און גייען דורך דעם באוואכטן אריי-
גאנג אויף דער שיף ארויף. עס באווייזט זיך א דאממע מיט צוויי
קליינע הינטעלעך, געפירט ביי א לאנגען קויטל. איהר אלטע מוטער
גייט נאך מיט א הונדקערבל אין האנט. ביידע דאמען זיינען שטארק
אנגעפארבט — אפילו די האר אויך.)

ד י מ ו ט ע ר (אפשטעלענדיג זיך און אנריכענדיג די טאכטער ביי
דער האנט): דזשוליעט! איך וואלט דיר געראטן אריינצוקאָן
די בייבעלעך אין קערבל אריין... עס קאנען נאך זיין שטערונגען...
די באאמטע...

ד ז ש ו ל י ע ט : אך, מאמאן! וואס איך קאן איינפאלן!...
אזעלכע ליבינסע, אזעלכע פיצניקע טייבעלעך!... ווער קאן
עפעס האבן קעגן זיי?... באהאלטן אזעלכע „ביוטיס“, וואס
האבן געוואונען די גרעסטע פרייזן אויף אויסשטעלונגען?...
וואס זייערע בילדער זיינען געדרוקט אין אלע צייטונגען!... אך,
מאמאן!... ווי קאנט איהר נאך אזא זאך ארויסריידן? איהר
פארגעסט, אז דא, אויפ'ן „פיער“ און דארט אויבן, אויף דער
שיף, זיינען אויך דא צייטונגס-רעפארטערס... מען וועט פון אונז
אלעמען נעמען פיקטשורס און מיר וועלן זיין אין אלע צייטונגען!
...איהר אויך, מאמאן, איהר אויך!...

ד י מ ו ט ע ר : אבער, דזשוליעט! ס'איז בעסער צו זיין פאר-
זיכטיג!... די באאמטע!...

ד ז ש ו ל י ע ט : שטענדיג שרעקט איהר זיך נאך, מאמאן... און
גאנץ אומזיסט... איהר האט עפעס א גאנץ באזונדערן פארגעניגן,
ווען איהר קאנט צעשטערן מיין גוטע שטימונג, אנשרעקן מיר,
אויסמאטערן מיינע גערוון... קומט, האט ניט קיין מורא... איהר
וועט זעהן, אז די באאמטע וועלן אליין זיין אנטציקט — אזעלכע
ליבינסע, אזעלכע פיצניקע, שעהניקע, בייבעלעך! (די מוטער
גיט א מאך מיט דער האנט און לאזט זיך נאך דזשוליעט.)

ב א א מ ט ע ר (איבערקוקנדיג די פאפארטן): האט איהר א „פער-
מיט“ פאר די הינטלעך?

ד ז ש ו ל י ע ט (שמייכלענדיג): וואט דו יו מיען, פוירמיט?

אזעלכע עינדזשעלם, אזעלכע בארימטע טוטסיס דארפן גאָר אַ פּוירמיט? דאָנט יו רעקאָנניז דעם? אָט איז די פּיקטשור פון „דעילי ניוט“ און אָט איז די באַשרייבונג פון „איוונינג רזשורנאַל“, דאָס זיינען דאָך די צווילינג-שוועסטערלעך פון די כינעזישע עלטערן סימורס און טשאנג-וואו!...

ב א א מ ט ע ר (קאַלמבולטיג): מאי דיר מערעם! אָהן דעם ספּעציעלן פערמיט קאָן איך אייערע הינטלעך ניט דורכלאָזן. איהר און אייער מוטער מענט ארויפגיין...

ד ז ש ו ל י ע ט: וואָס מיינט איהר — ארויפגיין? איהר מיינט דאָך ניט, אז איך זאָל פאָרן קיין פאָריז אָהן מיינע דארלינגס — בלוז מיט מיין מוטער אַליין? איך קאָן זיך מיט זיי ניט שיידן... איך קאָן ניט!... איך קאָן ניט!... (זי וויינט). אזא האַרצלאָזע, אזא ברוטאלע באַציהונג האָב איך אין ערגיץ ניט באַגעגנט... איך וועל איך רעפּאָרטן צו דער עס-פּיסייע... יא, צו דער עס-פּיסייע וועל איך איך רעפּאָרטן!...

ב א א מ ט ע ר: פארשטעלט ניט דעם אריינגאנג. אנדערע פא- סאזשירן ווארטן. (ווייכער) גייט אריבער צו יענעם פענצטער... איהר האָט נאָך צייט צו קויפן א פערמיט פאר די הינטלעך...

ד ז ש ו ל י ע ט (אויסער זיך): קומט, מאמאן, גיכער!... (שלעפט זי ביים אַרבל און שטעקט אַרײַן די הינטלעך אין קערבל). גיט אהער דעם קערבל!... איך האָב דאָך ספּעציעל פאַר זיי געקויפט אזא שעהן קערבלע... זאָנט איהר, אז מען דאַרף זיי פיהרען ביים קייטל... צוליב די רעפּאָרטערס... (זיי פאַרשווינדן ביידע לינקס).

(פאסאזשירן האלטן אין איין אַנקומען. אייניגע ווערן אָפּגעשטעלט פון רעפּאָרטערס. מען פאַטאַגראַפירט זיי, מען פרעגט זיי אויס. די צוויי דאָמען מיט די הינטלעך קערן זיך אום און גייען געשווינד אַרױף אויף דער שיף.

עס באַווייזן זיך מאַטל און אַניומא. מאַטל גייט אָנגעמאָן אין אַן ענגלישן ריוועיאַנצוג מיט ניקערס און גאַלף-זאַקן. אויס'ן קאַפּ טראָגט ער אַן עלעגאַנטן קעפּ און אין האַנט אַ פראַכטפולן ריוועיאַנצוג. אַניומא טראָגט אַ קלוינעם חוט מיט אַ לאַנגן, העלן שליווער, וואָס דעקט צו איהר פנים און פאַלט אויף איהרע פלויצעס שעהן דראַפירט — דאָס

גוט איהר דעם אויסזעהן פון אַ כלה. איהר ריוועיאַנצוג איז איינפאַך, אַבער קאַסעבאַר. זי האַלט זיך אין איין אַרומקוקן און דריקט נערוועז איהרע הענט).

מ א ט ל (צום טרעגער): אונזער באַגאַזש איז שוין אויבן? ט ר ע נ ע ר: יעס סער.

מ א ט ל: היער! (ער גיט איהם אַ וואָרף עטלעכע זילבערשטיק, וואָס צעשיטן זיך איבערן שטוינערנעם דיל מיט אַ קלאַנג. דער טרעגער איז איבערראַשט. ער קלויבט אויף דאָס געלט און דאַנקט זעהר העפּלעך) ר ע פ א ר ט ע ר (קומט צו און פאַרנייגט זיך): מר. בלוסטאָן, איך רעפּרעזענטיר די „איוונינג פאָוס“, מעג איך איך פרעגן וואָס איז דער צוועק פון אייער ריזע?

מ א ט ל (באַמערקענדיג, אז אַ צווייטער רעפּאָרטער קלויבט זיך איהם צו פאַטאַגראַפירן, שטעלט ער זיך אַוועק אין אַ שטויפער פאַזע): וועל... איך האָב אַ ספּעציעלע מיסיע. איהר ווייסט דאָך, אז אונזער צייטונג — איך מיינ מיין צייטונג, ווייל איך בין איצט דער איינציגער אייגענטימער... מיר האָבן שטענדיג געקעמפט פאַר פרייע אימיגראַציע... איך פאַהר איצט שטודירן די לאַגע פון די אימיגראַנטן אין אייראָפּא! איך האָב נאָך אנדערע וויכטיגע פראַבלעמען אין זינען, אָבער איך קאָן זיי איצט ניט דיסקוטירן — זיי זיינען נאָך דערווייל ניט פאַר „פאַבליקישאַן“!

(דער רעפּאָרטער שלינגט זיינע ווערטער און שרייבט זעהר פלויסיג. ביילעקע קומט אַרײַן. זי דערנעמעטערט זיך הינטען-אַרום אַזוי, אז מאַטל קאָן זי ניט זעהן).

ר ע פ א ר ט ע ר (אַנווייזענדיג אויף אַניומא'ן): איז דאָס מרס. בלוסטאָן?

מ א ט ל (אַביסל צעמומלט) יעס, נאָ! דאָס איז די צוקונפטיגע מרס. בלוסטאָן!... זי האַלט אין ענדיגן קאַלעדזש... (מיט שטאַלץ) אין צוויי יאָהר אַרום וועט זי זיין מרס. דאָקטאָר בלוסטאָן...

(עס קומט אונטער נאָך אַ רעפּאָרטער, וואָס הערט זיך איין און פאַר- שרייבט. ביידע רעפּאָרטערס לאַקען אַוועק מאַטל'ען. זיי שטעלן איהם פראַגן און ער ענטפערט מיט אַ צופרידענע מינע. בעללא באַנוצט זיך מיט דער געלעגנהייט און גייט צו צו אַניומא'ן).

אַ נ י ו ט א (דערפרייט זיך און דערשרעקט זיך צו דער זעלבער צייט):

ביילקע! בעללא! ... וואס מאכסטו עפעס? וואס טוסטו דא? ...
דו פארסט אויך קיין יוראפ? ...

ב ע ל א : ניין ... איך פאהר אין ערגניץ ניט ... און איהר דארפט
אויך ניט פארן ... ס'איז נאך ניט צו שפעט ... איך בין אומיסטנע
געקומען אייך זאגן, אז ס'איז נאך ניט צו שפעט ... איהר טארט
איהם אזוי ניט אוועקווארפן ... ער קאן אהן אייך ניט לעבן ...
איהר מוזט בלייבן ... באדיינט זיך, וואס איהר טוט ... מיט
מאטל'ען! ... מיט'ן גולם, מיט'ן גראבן יונג! ... איהר מיינט
ער האט זיך עפעס געבויט? ס'איז בלויז די נייע קליידער, דאס
געלט ... ער איז דער זעלביגער מאטל, וואס אין מיינע צייטן ...

א נ י ו ט א : ניין, ביילקע, ניין ... ער האט זיך שטארק געבויטן ...
ס'איז ניט בלויז דאס געלט, די קליידער ... מאטל איז ניט קיין
געוויינלעכער מענטש ... אויב ער האט געקאנט אין די קורצע
עטלעכע יאהר דורכמאכן אזא גרויסע אנטוויסלונג, פארמאגט
ער דאך אין זיך די נויטיגע פעהיגקייטן — ניט אמת, בעללא? ...
ער ... ער האט ... צוליב מיר ... כדי מיך צו געווינען — האט ער
געלערנט, שטודירט ... ער האט געארבייט איבער זיך ... ער אליין
האט דאס מיר געזאגט ... ער איז א מאן, ביילקע, אן אמת'ער
שטארקער, מוטיגער און פעהיגער מאן ... פרעג ביי דוד'ן — דוד
וועט דאס דיר בעסער דערקלערן ...

ב ע ל א : אבער מר. ריכאקאו ... איהר האט נאך אויף איהם
קיין רחמנות ניט? וואס וועט זיין מיט איהם, ווען ער וועט
זיך דערוויסן?

א נ י ו ט א (זעהר געוועזן): יא, ווען ער וועט זיך דערוויסן ...
ער ווייסט נאך ניט? ... דאס האט ער דאך אפשר אהער געשיקט?
ב ע ל א : ניין, ניט ער ... איך אליין ... ער ווייסט נאך ניט ...
ער ארבייט נאך אין רעדאקציע ...

א נ י ו ט א : זאג איהם ניט, דערצייל איהם ניט, בעללא ... איך
האב מורא ... ער ווערט אזוי ווילד, ווען ער איז אויסגערענט ...
ב ע ל א : ער איז דאך אזא גוטער. וואס רעדט איהר? ניט
בעסער אהיים ... ס'איז נאך ניט צו שפעט ...

(מאטל באמערקט דעם הייסן געשפרעך צווישן די צוויי פרויען.
ער רייסט זיך אפ פון די רעפארטערס און קומט צו.)

מ א ט ל : אהא! ביילקע איז שוין דא! (צו אנווא'ן) גייט בעסער
אריין אינווייניג ... שטייט בעסער אויף יענער זייט — איהר זאלט
ניט פארשפעטיגן ... וואו איז אייער פאספארט? ...

א נ י ו ט א (א דערפרייטע, מיט צוטריוען אין זיין באשיצונג): אט ...
אט איז מייין פאספארט! ... (זי שפארט זיך אן אויף זיין ארעם
און ער פירט זי דורך דעם אריינגאנג. אינווייניג, אויף יענער זייט
צוים קריגט זי מעהר מוט.) ניין, בעללא, ס'איז שוין צו שפעט ...
איך קאן שוין מעהר מיט דוד'ן ניט לעבן ... גענוג זיך אָנגע-
פלאגט ... איך וויל אויך זעהן א שטיקל וועלט ...

(מאטל קומט צו און שטעלט זיך אוועק אויף דער זייט
צוים באוואכן אנווא'ן, ווי א גרויסער, טרויער הונט.)

מ א ט ל (צו בעללא'ן): גיי אהיים, ביילקע ... האסט דא ניט וואס
צו טאן ... מיש זיך ניט אין פרעמדע געשעפטן ...

ב ע ל א : קוק איהם נאך אן, דעם פריץ מיינעם! ... פון ווען
אן זיינען דאס געווארן פרעמדע געשעפטן? ... ווער שרעקט זיך
פאר דיר „עניחאו"? מיינסט, אז דו האסט אָנגעטאן לאַנגע
זאָקן מיט קורצע הויזן, האָב איך שוין פאר דיר מורא? גיי
דערצייל די רעפארטערס דיינע באַכע-מעשות! מיר ווייסן שוין
— ווער מאטל איז און ... מיר קאנען אויך עפעס וועגן איהם
דערציילן! ...

מ א ט ל (צערייצט): אוועק פון דאנען, דו פאסקודנע דינסט-
מויד! (פרואווט זי אַפּרויסן פון צוים.)

ב ע ל א (שטויסט איהם אַפּ): פרואוו מיך נאָכאמאל אָנרירן,
וועל איך דיר דאָ מאַכן אזא סקאנדאַל, אז דו וועסט שוין ביי
מיר קיין יוראפ ניט פארן! ...

(עס באַווייזט זיך דוד — אַ צערייצטער, אַ צעשוּיבערער. ער
האַט זיך שטאַרק אָפּגעלאָזן, ניט געגאַלט און ניט געשוירן, זיין קלייד
דונג צעקנייטשט און נאכלעסיג אין יעדער הינזיכט. בעללא לויפט
אים אַנטקעגן.)

ד ו ד : וואס? דו ביזט אויך דא? הייסט דאס ס'איז אמת, הא? ... אלע ווייסן... אין רעדאקציע ווייסט מען אויך... בלויז איך, דער נאך, דער אידיאט, האב קיין זאך ניט געוואוסט און ניט געמערקט... און דו? דו האסט זי מיטגעהאלפן? ... הא? (דערזעהט מאטל'ען און שמויסט בעלא'ן אפ פון זיך) אזעק! אט איז דאך מאטל! ס'איז אמת! ... ס'איז אמת... און אט איז אניוטא... אניוטא... אניוטאטשקא! ... וואוהין אנטלויפט זי? אנטלויף ניט! האב ניט קיין מורא! ... אניוטא . . . א! ...

(אזוי גיך ווי מאטל האט איהם דערזעהן, האט ער אניוטא'ן ארויס-געשיקט אויף דער שיף. זי איז אפגעלאפן עטלעכע טריט אויפ'ן בריקל. האט זיך א וויג געטאן, האט זיך אומגעקוקט איינמאל אויף דוד'ן און איז מיט וואקעלדיגע טריט ווייטער אוועק. באלד האט זי די שיף איינגעשלאנגען. דוד האט זיך אוואָרף געטאן צום אַרײַנגאַנג, אָבער מאַטל האָט איהם פון הינטן אנגעכאפט ביי די אַקסל, האָט איהם אוועק-געצויגן אָן אַ זייט און לאַנגזאַם אויסגעקירעוועט מיט'ן פנים צו זיך).

ד ו ד (צאָפּלט זיך צוערשט אַנמעכטיג, דערנאָך קוקט ער אַרײַן אין מאַטל'ס אויגן און באַרוהיגט זיך).

ד ו ד (צעשראָקן, צעטומלט): אניוטא! ... מאַטל! ... אניוטא! ... (אַטעמט שווער. באַטראַכט מאַטל'ען פון קאָפּ ביז די פיס און חויבט אָן צו שמיכלען אַנציקט) קוק נאָר אָן מאַטל'ען, וואָס פאַר אַ ספּאָרט! איך קלייב דאָך נחת פון דיר, מאַטל! ... (ביילקע רוקט זיך געזענטער צו דוד'ן) גיב נאָר אַ קוק אויף דיין גולם! ... (ווערט ערנסט) ווייסט ביילקע, וואָס מיר איז ערשט איינגעפאַלן? ער איז נאָר מיין גולם — ניט דיינער... דו מיינסט דאָך איהם מיט דעם וואָרט „גולם" צו שעלטן גלאַט אין דער וועלט אַרײַן... (ווערט אויסגערינגט) אָבער, אַז איך זאָג: ער איז מײַן גולם! ! ! ווייס איך וואָס איך רייך! פאַרשטייט, ביילקע? איך האָב דאָך איהם באַשאַפן... איך! פון מיין בלוט און פלייש! דו הערסט, ביילקע? ניט פון ליים, ווי יענער לעגענדאַרישער רבי, נאָר פון מיין אייגענער נערוון-קראַפט... און איך האָב געוואוסט, וואָס איך טו — איך האָב

פאַראויסגעזעהן, וואָס פון איהם קאָן ווערן... איך האָב דאָך מיט אַזאַ מין פיינלעכן פאַרגעניגן נאָכגעפאַלגט זיין אַנטוויקלונג — אַט ווי אַ נערטנער קוקט צו יעדן טאָג די אַנטוויקלונג פון די פלאַנצן, וואָס ער באַגיסט... אויף מיין חשבון... אויף מיין חשבון איז ער אויסגעוואקסן... און זעה, וואָס פון מיר איז געוואָרן... (לאָזט היינגען ביידע הענט. דער קאָפּ פאַלט אַרונטער אויף דער ברוסט. אין דער צייט, וואָס דוד רעדט, זוכט מאַטל אין זיינע קעשענעס און רוקט זיך אַלץ געזענטער צו די באַשאַפער. ער ווייזט זיי אויף גיך דעם פאַס מיט דער שיפס-קארטע, שושקעט זיי אַרײַן): קיפּ אַוועק דעם קרענק — וויל יו? ... (און לויפט אַווייך אויפ'ן בריקל).

מ א ט ל (שרייט פריילעך): סאַ-לאַנג, מר. ריכאַקאָוו... טא—טא! ד ו ד (גיסט זיך אַ וואָרף צום אַרײַנגאַנג און רייסט זיך דורך. די באַשאַפער כאַפּן איהם אָבער אָן און לאָזן ניט. ער רעדט צו זיי לוידענדיג-שאַפּלעך): איך . . . מאַי וואַיף . . . דיס מען . . . אַרעסט דיס מען . . . מאַי וואַיף...

ב א א מ ט ע ר (שמרענג): איהר האָט אַ פעם? ד ו ד (צעטראָגן): אַ פעם? ניין, איך האָב ניט קיין פעם. נו, געוויס! ... געוויס! ... איך האָב קיין פעם ניט... אָבער מאַטל! ... מאַטל האָט יא אַ פעם... (שרייט) אַרעסט איהם! פליז, אַרעסט איהם... היי . . . מאַי וואַיף...

ב א א מ ט ע ר (נאָך שמרענגער): איהר האָט אַ סאַמאַנס? אַ פאַליס-סאַמאַנס האָט איהר?

ד ו ד : אַ סאַמאַנס? ניין, איך האָב ניט... איך האָב ניט גע-וואוסט... איך האָב קיין זאך ניט געוואוסט... איך האָב דאָך געהאַפּט אַז דאָס, וואָס מען האָט מיר דערציילט אין רעדאקציע — איז אַ ליגן, אַ בייזער שפּאַס... איך האָב זי נאָך היינט אינדערפרי געזעהן שלאָפענדיג אין בעט, ווי געוויינלעך, אין מיין האַום — ביי מיר אינדערהיים. וועמען וואָלט נאָר איינגע-פאַלן, אַז זיי פלאַנעווען אַזאַ זאך! (דער באַשאַפער שמוסט איהם אַפּ און קעחרט זיך פון איהם אוועק, דורכלאָזענדיג אַנדערע פאַסאָ-

זשירן. דוד רעדט האַסטיג צו ביילקע'ן) ביילקע, האַסט צוגעגרייט אַ סאַמאַנס? ניין? האַסט דאָך געוואוסט, אז מען דאַרף אַ סאַמאַנס! פאַרוואָס האַסטו נישט צוגעגרייט? ביזט אורדאי אויך מיט זיי — איין האַנט? האַ? אויך קענן מיר?! אַלע, אַלע קענן מיר!...

ב א א מ ט ע ר (צו דוד'ן און בעללא'ן): לאַזט דורך אַנדערע פאַסאזשירן! גייט אין פאַליס-סטיישאָן, קריגט אַ סאַמאַנס — וועל איך אייך אַרויפלאָזן אַהין (דוד לאַזט זיך גיין) און אַ פעס אויך... פאַרגעסט נישט דעם פעס!... (ביידע באַממע לאַכן).
ב ע ל א : וואוהין געהט איהר, מר. ריבאַקאָוו?! ס'איז צו שפעט! די שיף געהט דאָך שוין באַלד אָפּ! זיי מאַכן שפּאַס... זיי לאַכן פון אייך...

ד ו ד (בלויבט שטיון): לאַכן? לאַכן פון דוד ריבאַקאָוו? אורדאי, אורדאי מעגן זיי לאַכן... אז מאַטל פאַרט קיין יוראָפּ און ריבאַ-קאָוו בלייבט אַרבייטן אויף איהם... (שרויט היסטעריש) אַ ל ע מ אַ ט ל ס פ אָ ר אַן א י צ ט ק י י י ו ר אָ פּ !!! און... און... (שטילער מיט אַ ביסערן שמויכל) הערסט, גיילקע? מען האָט מיר געזאָגט, אז ער פירט מיט אַן אייגענעם אויטאָמאָ-ביל. איך בעט דיר, זאָג מיר — וועלכער מאַטל האָט איצט נישט קיין אייגענעם אויטאָמאָביל? (פּאָזע) יא, אזוי איז דאָס — מאַטל האָט אַ פעס און ריבאַקאָוו האָט קיין פעס נישט! (ער זעצט זיך אויף אַ קאַסע און בליפעט. ביילקע שרייבט איהם שטילערהייט). ביילקע! יענער לעגענדאַרישער רבי האָט געהאַט גענוג גייסטיגע כחות זיין גולם צוריק אין ליים צו פאַרוואַנדלען. איך בין אָבער צו שוואַך, ביילקע, איך בין אזוי מיד... מיין גולם איז לעבע-דיגער, שטאַרקער פון דעם לעגענדאַרישן... מיין גולם וועט לעבן און בריינגען א דור פון... נישטערער מיטעלמעסיגקייט... יא, מיינער וועט לעבן... ער האָט זיך דאָך מיט'ן בלוט פון מיין האַרץ אַנגעזאַפט... ביז'ן לעצטן טראָפּן... אַלץ ביי מיר אַוועקגענומען... אַלץ... (קלוינע פּאָזע).

אַמאַל בין איך געווען איין דוד... דערנאָך בין איך געוואָרן

צוויי: דוד און מאַטל... כי! כי!... אַ מין דוד-מאַטל... און דערנאָך איז געקומען אַניוטא... בין איך געוואָרן דוד-אַניוטא-מאַטל... און מאַטל איז געוואָרן מאַטל און דוד (צוילט אויף די פינגער) איצט איז מאַטל... איצט איז מאַטל... מאַטל-דוד-אַניוטא... (כאַפּט זיך ביים קאַפּ) און איך... איך בין צוריק דוד... אַן איינ-זאַמער... אַן אויסגעליידעגער... פּוסט... פּוסט... נישטאָ מעהר קיינער... (די שיף הויבט אַן צו שרובן).

ש—ש—ש... און אפשר בין איך שוין מאַטל? הער נאָך, ביילקע, איך בין דאָך נאָך מאַטל! דערקענסט מיר נישט? אַט זעה מיינע צעפאַטעלטע האַר, מיינע שמוציגע הענט, מיינע אָפּ-געלאָזענע קליידער... ווען מען גיט מיר איצט אַ מיליאָן, וואַלט איך דען געקאָנט אַנשרייבן אַ צייטונגס-אַרטיקל? פּוסט... פּוסט...

ב ע ל א (צערטלעך): קומט אַוועק פון דאַנען... מיר וועלן צופאַרן אין אַ פאַרק... איהר וועט זיך דורכגיין אויף דער פרישער לופט...

ד ו ד : יא, אַ פאַרק... אַרומלויפן אין פאַרק אזוי ווי מאַטל... אַרויסשטעקן די צונג די פאַרבייגייער, שרעקן מאַמעס מיט סינדער-וועגעלעך... יא, איך וויל אין פאַרק... קום, ביילקע, קום... און דו וועסט מיר אַנטלייען אַ פאַר טאַלער, אזוי ווי דו פלענסט מאַטל'ען... און איך וועל נאָך אפשר שלאָפן מיט דיר אין איין בעט... אזוי ווי מאַטל... וועסט זיין מיין מויד... מאַטל'ס מויד... דוד'ס מויד...

(מען נעמט אַרונטער דאָס ברוקל. די שיף שרובעט אַלץ שטאַרקער און הויבט זיך אַן לאַנגזאַם באַוועגן, אַפּרוקן זיך צום הינטער-גרונט).

ד ו ד (מיט ווילדע קולות): וואָס איז דאָס? אָה! אָה! אַניוטא! אַניוטאָטשקא... מאַטל!... אַניוטא! (ער ברעכט צוזאַמען. ביילקע נעמט אַרונטער איהר מאַטל, לייגט איהם צונויף און שפּאַרט אויף דעם אַן דוד'ס אַנמעכטיגן קאַפּ).

ב י י ל ע : וואָסער... נישטער... וואָסער!... אַ דאָקטאָר!...

א ט ר ע ג ע ר : איך לויף נאך אן אמבולאנס ! (אפ.)

(ארום דער שיף שטייען א פריילעכע קאמפאניע סטודענטן, וואס בא-
גלייטן א פראפעסאר. מען שרייט ראדראגא און מען דעקלאמירט
עפעס וועגן פראפעסאר. דער דאקטאר פון דער שופס-קאמפאניע בא-
טראכט דוד'ן און ווענדט זיך צום באאמטן.)

ד א ק ט א ר : שיקט איהם אין האספיטאל. דער אמבולאנס קומט
באלד.

ב י י ל ק ע (צום דאקטאר) : איך בעט אייך... ניט אין האספי-
טאל... צו מיר אהיים... איך בין זיין קאזין, זיין שוועסטער...
צו מיר אהיים!...

ד א ק ט א ר (טרוקן) : צוערשט אין האספיטאל. (ווייכער) די
ליידי מעג אויך מיטפארן. (גייט אפ.)

די שיף טרובעט ווידער מיט איהר מיטן, מעכטיגן קלאנג. זי נעמט
זיך לאנגזאם רירן רעכטס. פון דער אנדערער זייט הערט זיך דאס
פריילעכע גלעקלעך פון אנקומענדיגן אמבולאנס. עס באווייזן זיך
די אמבולאנס-דיינער מיט א „סטערטשער“. מען הויכט דוד'ן פון
קאסטן. ער האלט די אויגן צו און קרעכט באוואוסטלאז. עפנט
פלוצלונג די אויגן, וויל זיך שטעלן אויף די פיס, קוקט אן אלעמען
פארוואונדערט; ברומט ארויס) :

ד ו ד : איך... אליין... (ברעכט ווידער צוזאמען).
(די שיף האלט איצט אין איין טרובען און רירט זיך ווייטער רעכטס.
די גרופע מיט דוד'ן, ביילקע און די נייגעריגע באוועגט זיך לינקס).

דער פארהאנג לאזט זיך לאנגזאם אראפ

ניו-יארק

